

ร่มโพธิ์

โดย พระมหาอุบล นนฺทโก ป.ธ. ๘

จตุรารักษ์

นิพนธ์ของ สมเด็จพระวันรัต

(พุทฺธสรี-ทัพบ)

ธรรมบรรณาการวันอุปสมบทพระ ๒ รูป

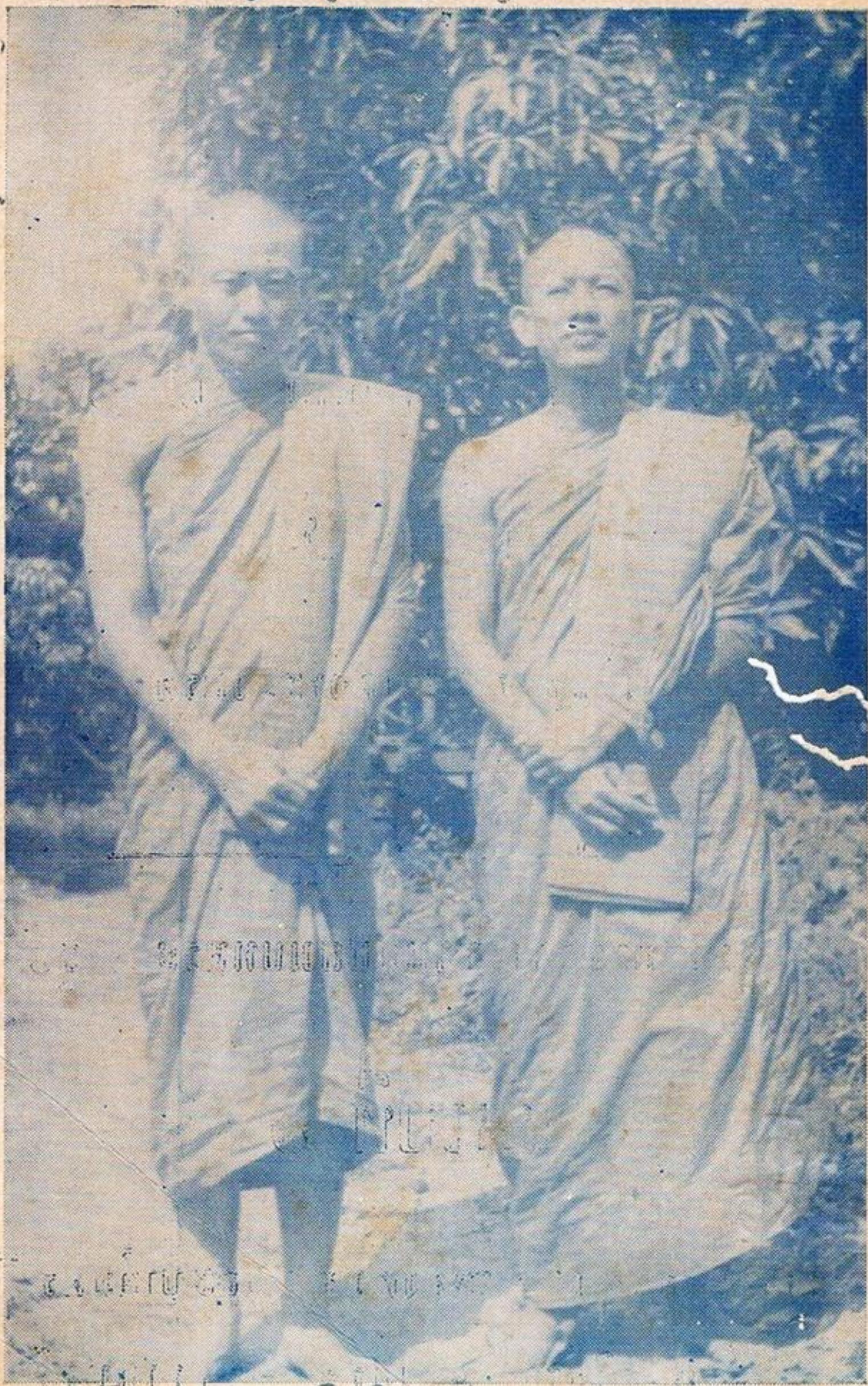
๙ ๙๙
เป็นปีที่ ๓

294.3
913585

จากดอกผลทุน “ พยุ่งพงศ์ ๘ และญาติมิตร ”

ณ วัดแก้วพิจิตร อ. เมือง จ. ปราจีนบุรี

วันพุธที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๓ เวลา ๑๖.๑๕ น.

พระภิกษุสมพงษ์ เมธโส (๑๘ มี.ค. ๓๕)

พระภิกษุ... ทสฺสนโก (๗ เม.ย. ๓๖)

วัดแก้วพิจิตร จ. ปราจีนบุรี

พฤษภาคม ๒๕๑๓ เวลา ๑๖.๑๕ น.

ร่มโพธิ์

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก

โดย พระมหาอุบล นนฺทโก ป.ธ. ๙ จันทบุรี

จตุรารักษ์

นิพนธ์ของ สมเด็จพระวันรัต

(พุทธสิริ-ทัฬห)

ธรรมบรรณาการวันอุปสมบทพระ ๒ รูป

๙ ๘๘
เป็นปีที่ ๓

จากดอกผลทูน “ พยุ่งพงศ์ ๕ และญาติมิตร ”

ณ วัดแก้วพิจิตร อ. เมือง จ. ปราจีนบุรี

วันพุธที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๓ เวลา ๑๖.๑๕ น.

เลขที่ ๗๒

เลขที่ 294.3

ว. 358 ๑

เลขที่ ๗๒ - ๗.๓๑๒.๑๓๐๕๗

รุ่มโพธิ์

รุ่มเอ๋ย รุ่มโพธิ์

โพธิ์พฤษ์โต รุ่มบัง บัลลังก์ฐาน
ของพระจอม มารชิ, โพธิญาณ,
โพธิ์สมภาร, โพธิ์ทอง, เนืองนองคุณ
พนมกร ต่างรูปเทียน น้อมเศียรเกล้า
น้อมนิกเกล้า โพธิ์อะเคือ เครื่องเกือหนุน
เพราะโพธิ์สี วิเศษ เป็นเขตบุญ
ควรค่าจน แท้จริง ยิ่งชีพ เอย.

คำว่า รุ่มโพธิ์ ในที่นี้หมายเอา
ทั้งวัตร ทั้งธรรมะ ทั้งบุคคลที่มีพระคุณ
ต่อประชาชนทั่วไป กล่าวคือประชาชน
เกิดมาแล้วต้องอาศัยอยู่ภายใต้ร่มโพธิ์
จึงจะได้รับความร่มเย็นเป็นสุข หรือ
การที่คนเราได้อยู่เย็นเป็นสุขนี้ ก็เพราะ
ได้พึ่งพาอาศัยร่มโพธิ์ ฉะนั้นจะได้
บรรยายถึงเรื่องร่มโพธิ์เป็น ๓ ประการ.

๑. วัตถุ

ประการแรกหมายเอาวัตถุ คือ ต้นโพธิ์

อันเป็นสถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า นั่นเอง อันต้นโพธิ์นั้นจะเป็นต้นโพธิ์เดิมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ หรือต้นที่เขาคอนสืบต่อกันมาจากต้นเดิมนั้นก็ตาม ถ้ามุ่งแต่ เพียงว่าเป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งเท่านั้น ก็ดูไม่สู้จะมีพระคุณต่อประชาชนมากมายอะไร เพราะบ้องกันแดด—ฝนได้ในบริเวณที่กิ่งก้านสาขาแผ่ไปเพียงไม่กี่วา. เมื่อพูดเช่นนั้น ท่านผู้ฟังอาจเกิดปัญหาขึ้นในใจว่า “เพราะเหตุใดที่ประชาชนตั้งต้นแต่พระมหากษัตริย์ลงมายังได้อุตสาหะพาข้ามน้ำข้ามทะเลไปปลูกไว้ที่เกาะลังกาเป็นครั้งแรก และต่อ ๆ มา ก็ได้มากก็ได้เข้ามาถึงเมืองไทยเป็นต้น?” จึงตอบว่าก็เพราะเหตุสำคัญอันมีอยู่ในต้นโพธิ์นั้นแหละ จึงได้ยกเอาต้นโพธิ์ขึ้นมาบรรยายให้ท่านผู้อ่านได้รู้สึกซาบซึ้งว่า ต้นโพธิ์นั้นมีพระคุณต่อคนเราอย่างไรบ้าง?

คือว่า^๕ขันโพธิ^๕นั้น เป็นต้นไม้สำคัญทางบ้าน
 ประวัติศาสตร์อย่างหนึ่ง ซึ่งนับเนื่องในสิ่งที่เป็นสหชาติ
 กับพระพุทธเจ้า กล่าวคือในวันเพ็ญเดือน ๖ ก่อนพุทธ
 ศก ๘๐ ปี^๖ ซึ่งเป็นวันที่พระบรมโพธิสัตว์ประสูติจาก
 ครรโกทรแห่งพระมารดา ณ ลุมพินีวันอันเป็นมงคล ซึ่ง
 มีอยู่ระหว่างแห่งพระนครกระบิลพัสดุ์กับพระนครเทว-
 ทหะต่อกันนั้นได้มี คน สัตว์ และวัตถุอุบัติขึ้นในโลก
 พร้อมกับพระโพธิสัตว์ ๗ ประการคือ ๑. พระเทวี
 พิมพา มารดาพระราहुล ๒. จันนะอำมาตย์ ๓. กาฬุ-
 ทายีอำมาตย์ ๔. อานันทราชกุมาร ๕. กัณฐกอัครราช
 ๖. **มหาโพธิพฤกษ์** ๗. ชุมทรัพย์สี่มุม, ในคราวนั้น
 หมู่เทพยดาในดาวดึงส์พิภพต่างก็ร่าเริงใจโบกสะบัดแผ่น
 ผ้านกอย่างสนุกสนานกล่าวขานกันว่า “พระราชโอรส
 ของพระพุทธเจ้าสุทโธทนมหาราชประสูติแล้ว พระ-
 กุมาร^๗นี้จักประทับนั่ง ณ โคนต้นโพธิ์แล้วตรัสรู้เป็น
 พระพุทธเจ้า.”

นับจากวันนั้นมาเป็นเวลา ๓๕ ปีเต็ม คือใน
วันเพ็ญเดือน ๖ ก่อนพุทธศก ๔๕ ปี พระบรม
โพธิสัตว์ ก็ได้ประทับนั่งขัดสมาธิเหนือรัตนบัลลังก์ภาย
ใต้ร่มโพธิ์ต้นนั้น หันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก
ตั้งพระหฤทัยหนักแน่น ทรงอธิษฐานว่า “เลือดเนื้อ
ทั้งหมดในร่างกายจงแห้งหายไป แม้จะยังเหลือแต่หนัง-
หุ้มเอ็นกระดูกก็ตามเถิดเรา ยังไม่ได้บรรลุสัมมาสัมโพธิ
ญาณ ณ ที่โคนโพธิ์นี้แล้วจะไม่ยอมทำลายบัลลังก์นี้เป็น
อันขาด.” ครั้นทรงอธิษฐานแล้วก็ได้มีพระยามารซึ่ง
คอยติดตามหาโอกาสทำลายมาเป็นเวลานาน พอได้
โอกาสจึงส่งธิดาสามสาวแสนสวยประดับตัวด้วยอาภรณ์
ตระการตาให้เข้าไปแสดงอาการประเล้าประโลม ครั้น
ถูกพระบรมโพธิสัตว์ไล่ตะเพิดออกมา พระยามารก็
พิโรธมากถึงกับนิรมิตรกองทัพใหญ่มโหฬาร ท้าวกกล่าว
ว่ากองทัพหน้า ปีกขวา ปีกซ้าย มีพลทหารด้านละ ๑๒
โยชน์ ทหารแต่ละตนนั้นมีรูปน่าสพึงกลัว บางพวกมี
หน้าแดง กายเขียว บางพวกหน้าเขียว กายแดง

บางพวกหน้าดำ กายดำ บางพวกหน้าต่าง กายดำ
 บางพวกหัว^๖เป็น^๗คนกายเป็น^๘ช้าง บางพวกหัว^๖เป็น^๗ช้าง
 กาย^๘เป็น^๙คน เป็น^{๑๐}ต้น ส่วนตัวพระยามารนั้น นิรมิต
 แขน^{๑๑}ทั้ง ๑๐๐๐ ถืออาวุธนานาชนิดครบมือ ขี่ช้าง
 คิริเมฆสูงใหญ่^{๑๒}ทั้งหลายโยชน์ ยাত্রาทัพออกไปบนล้อ
 สนั่น^{๑๓}ห้วนไหวเหมือนแผ่นดินจะทรุด มุ่งหน้าเข้าเหยียบ
 ย่ำทำลายพระมหาสัตว์ให้^{๑๔}แหลกเป็น^{๑๕}จุน^{๑๖}ฉ^{๑๗}วิ^{๑๘}จุน^{๑๙}ฉ^{๒๐} บรรดา
 ท้าวสักกเทวราช มหากาลนาคราช ท้าวมหาพรหมที่
 ถวายอารักขาพระมหาสัตว์อยู่ ณ โพนมณฑลไม่อาจทน
 ฟังเสียงนั้นได้ พากันเอามืออุดหูหลบถอยไปยังวิมาน
 ของตน ๆ เหลือแต่พระบรมโพธิสัตว์พระองค์เดียวคง
 ประทับนั่งอยู่ในภายในรั้วโพธิ์ พระองค์ทรงเห็นว่าไม่
 มีใครเป็น^{๒๑}ที่^{๒๒}ฟัง จึงทรงรำลึกถึงพระบารมี ๓๐ ทศที่เคย
 ทรงบำเพ็ญมาหลายแสนชาติ ก็ได้ตรัสเรียกพระบารมี
 นั้นมา^{๒๓}เป็น^{๒๔}ที่^{๒๕}ฟังโดยพระคาถาว่า

“อายนตุ โภณโต อิต ทานสลา

เนกขมมปญญา สหวิริยขนฺตี

สัจจาธิฏฐานสเมตตูปেকขา

ยุตุทาย โว กณฺหณ อาวุธานิ.

ดูก่อนบารมีทั้งหลายผู้เจริญ ขอเชิญท่าน คีล
เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิฏฐาน
เมตตา อุเบกขา จงจับอาวุธมาช่วยเรารบกับหมู่มาร
ที่^{๔๕}เกิด.”

เมื่อพระโพธิสัตว์ได้ตรัสเรียกพระบารมีมาช่วย
ทั้ง^{๔๕} ก็มีได้ทรงหวนเกรงแต่ประการใด แม้ถูกมาร
ล้า^{๔๖}บด^{๔๗}้วยประการต่าง ๆ ก็มีทรงหวนไหว ศัตราวุธ
น้อยใหญ่ที่หมู่มารขว้างมาเพื่อทำลาย ก็กลับกลายเป็น
ดอกไม้สักการบูชาไปหมด ครั้น^{๔๘}ถูกพระยามารกล่าว
ดูเอารัตนบัลลังก์ ก็ทรงเหยียดพระหัตถ์ลงอ้างเอาพระ-
ธรรม^{๔๙}เป็นพยานว่าบัลลังก์^{๕๐}เกิดขึ้นด้วยสัตตสตกมหาทาน
บารมี ทุกครั้งที่ให้ท่านก็ได้หลังทักษิโณทกลงในพื้น
ธรรม^{๕๑} พระธรรมทราบเรื่องน^{๕๒}ก. ขณะนั้นนางพระธรรม^{๕๓}
ก็ได้ผูกขึ้นจากพื้นดินกราบทูลให้ทราบว่า “ข้าพระบาท
ได้^{๕๔}ก้มเศียรรับน้ำทักษิโณทกของพระองค์ไว้มากนัก

ข้าพระบาทจะบิคมวยผมให้น้ำไหลในบัตัน^๕ ว่าแล้วก็
 บิคมวยผมทันที น้ำก็ไหลออกจากมวยผมแผ่นองไป
 คุงทะเล พวกमारเสนาและพระยामารก็ถูกน้ำท่วมทับ
 แหวกว่ายบีนบายกันเป็นพลวัน^๖ ก็เป็นอันหมดฤทธิ์^๗
 พ่ายแพ้พระบรมโพธิสัตว์อย่างยับเยิน เพราะเหตุนี้
 พระบรมโพธิสัตว์จึงได้พระนามว่ามารวิชัย ผู้ชนะมาร
 หรือผู้พิชิตมาร.

ครั้นบรมโพธิสัตว์ ทรงกำจัดกองทัพมารให้ราบ
 คาบลงแล้วในกลางวัน พอถึงราตรีในปฐมยามทรง
 ระลึกถึงบุพเพนิวาสานุสติญาณ, ในมัชฌิมยามทรง
 ชำระทิพพจักขุญาณให้หมดจด, ในปัจจุณิมยามทรงยัง
 ญาณให้หยั่งลงในปฏิจจสมุปบาท พออรุณขึ้นก็ได้
 ตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณ เป็น พระอรหันตสัมมาสัม-
 พุทธเจ้า ณ ภายใตร่มโพธิ์นั้นเอง.

ครั้นล่วงกาลนาน นับจากวันตรัสรู้มาเป็นเวลา
 ๔๕ ปีเต็ม คือถึง วันเพ็ญเดือน ๖ ซึ่งเป็นวันพุทธ-
 ปริณิพพาน พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จประทับเหนือพระ

แท่นปรินิพพานไสยา ณ ระหว่างศาลพฤกษ์ทั้งคู่ ผัน
พระเศียรทางทิศอุดร ตอนใกล้ปรินิพพาน ได้ตรัสแก่
พระอานนท์พุทธอุปัฏฐากถึงเรื่องสังเวชนียสถาน ๔
ตำบล คือ :—

๑ สถานที่พระตถาคตเจ้า ประสูติ

๒ สถานที่พระตถาคตเจ้า ตรัสรู้พระอนุตตร-
สัมมาสัมโพธิญาณ

๓ สถานที่พระตถาคตเจ้า ทรงแสดงพระ-
อนุตตรธรรมจักกัปปวัตตนสูตร

๔ สถานที่พระตถาคตเจ้า เสด็จปรินิพพาน

ว่าสถานที่ทั้ง ๔ นี้เป็นที่ควรดูควรเห็นควรให้
เกิดความสังเวชของกุลบุตรผู้มีศรัทธาเชื่อว่า พระ-
ตถาคตเจ้าประสูติแล้ว ณ ที่นี้, ตรัสรู้พระอนุตตร-
สัมมาสัมโพธิญาณ ณ ที่นี้, ให้พระอนุตตรธรรมจักร
เป็นไปแล้ว ณ ที่นี้, เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว
ณ ที่นี้, ดูก่อนอานนท์เหล่าชนที่เที่ยวไปยังเจดีย์ทั้ง ๔

นี้ มีจิตศรัทธาเลื่อมใสเช่นนั้น หากทำกาละกิริยาลงคง
เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ทั้งนี้. จึงเป็นอันว่า **รมโพธิ์ซึ่ง**
เป็นทตรสรู้ นั้น จัดเข้าในสังเวชนียสถานตามพระ-
พุทธบรรหารทั้งกล่าว.

ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน
แล้วพวกมัลลกะศัตรียกกระทำพุทธบูชาในพระพุทธรูประ-
คัวยมโหฬารสักการะครบ ๗ วัน จึงได้ถวายพระเพลิง
ภายหลังได้แบ่งพระบรมสารีริกธาตุแก่กษัตริย์ และ
พราหมณ์เจ้านครต่าง ๆ เจ้านครนั้น ๆ ก็ได้นำไปบรรจุ
ไว้ในพระเจดีย์มีชื่อเรียกว่า “**พระธาตุเจดีย์**”

ส่วนผู้ที่มิได้รับส่วนแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ
ก็นำเอาเครื่องทองพระบรมสารีริกธาตุบ้าง นำเอาพระ
อังคาร (ขี้เถ้า) ในที่ถวายพระเพลิงพระพุทธรูประ-
คัวยมโหฬารที่พระพุทธรูปองค์เคยทรงใช้สอยบ้าง ไปบรรจุ
ไว้ในพระเจดีย์ มีชื่อเรียกว่า “**บริโลกเจดีย์**”

สังเวชนียสถานทั้ง ๔ ท่านก็ส่งเคราะห์เข้า
ในบริโลกเจดีย์

ต่อมามีผู้ศรัทธาหาเครื่องพุทธบริโภคนิเวศน์ไม่ได้ ก็
คิดสร้างพระพุทธรูปปฏิมา คือรูปเปรียบ ให้มีลักษณะ
เหมือนพระพุทธรูปเจ้าเพื่อให้เกิดพุทธานุสสทานุตตรียคุณ
เรียกว่า “อุทเทสิกเจดีย์”

ยังมีวิญญูชนบางพวกไม่พอใจในการสร้างพระ-
พุทธรูปปฏิมา หรือไม่อาจจะสร้างได้ ก็สร้างองค์เจดีย์
แล้วบรรจุใบลานหรือแผ่นโลหะจารึกพระพุทธรูปพจน์ไว้
สักการบูชาเรียกว่า “ธรรมเจดีย์”

เจดีย์ทั้ง ๔ ประเภทนี้ เป็นเครื่องชักชวนให้
เกิดพุทธานุสสติมีสุคติ โลกสวรรค์และนิพพาน เป็น
เบืองหน้าทางสน.

เพราะเหตุที่ต้นโพธิ์เป็นสหชาติกับบรมโพธิ-
สัตว์ เป็นสถานที่ตรัสรู้ และพระผู้มพระภาคเจ้าตรัส
ว่าเป็นสังเวชนียสถาน ทั้งท่านโบราณจารย์จัดเข้าใน
บริโภคนิเวศน์ ปุชนิยวัตถุสำหรับกราบไหว้บูชา เตือน
ใจให้เหล่าพุทธศาสนิกชนระลึกถึงพระพุทธรูปเจ้าที่ตน

นับถือว่าเป็นสรณะที่พึ่งดังกล่าว ฉะนั้นต้นโพธิ์จึงเป็น
ต้นไม้พิเศษสูงสุด เสมอด้วยพระธาตุเจดีย์ บริโภค
เจดีย์ อุทเทสิกเจดีย์ และธรรมเจดีย์ตามประวัติ
กถาดังเล่านั้น.

ด้วยเหตุผลดังนี้แหละ ปวงชนผู้เป็นพุทธศาสนิก
จึงนิยมปลูกต้นโพธิ์ไว้ในสถานที่อันเหมาะ ๆ เช่นวัด
วาอารามเป็นต้น. ก็เพื่อมรรยาที่อันดีงามของปวงชน
ชาวไทยผู้รับนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำ
ชาติ และชนชาติใดก็ตามที่นับถือพระพุทธศาสนา
เมื่อได้ประสบพบเห็นต้นโพธิ์แล้ว ก็ควรถวายความ
เคารพสักการะกราบไหว้บูชา เหมือนกับสัมผัสสัมพุทธ
เจดีย์ประเภทอื่น ๆ มีพระธาตุเจดีย์เป็นต้น และพึง
ปฏิบัติเกี่ยวกับต้นโพธิ์โดย ๓ สถาน คือ:—

๑. อย่าทำลาย เช่นอย่าขุดราก ถากเปลือก
เด็ดใบ รานกิ่ง เป็นการประทุษร้าย แต่จะตัดเพื่อแต่ง
ให้สวยงามได้.

๒. ช่วยรักษาให้สะอาดเป็นรัมนียสถานสังเวชนียสถานปูชนียสถาน ควรแก่การสักการบูชาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

และ ๓. ควรแพร่พันธุ์ ปลูกไว้ ณ สถานที่อื่น
เหมาะต่อ ๆ ไป ตามสมควรแก่โอกาสนั้น ๆ.

๒. ธรรม

ประการที่ ๒ หมายถึงเอาธรรมะ คือ พระโพธิญาณ ปัญญาเครื่องตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไปในหมู่ชาวพุทธแล้วว่า พระพุทธเจ้าได้มีพระบัญญัติแจ้งแทงตลอดสัจจะทั้ง ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ที่ต้นมหาโพธิ์ พระโพธิญาณนั้นแหละเป็นประโยชน์อันกว้างใหญ่ไพศาลต่อปวงชนชาวโลก เพราะธรรมตาชาวลโลกนั้น ถูกโมหะคลุมไว้ไม่ค่อยจะรู้จักบาปบุญ คุณโทษ ผิดถูก ชั่วดีอย่างไร แต่เมื่อได้อาศัยรมพระโพธิญาณ คือเมื่อพระพุทธองค์ได้ทรงชี้แจ้งให้รู้จักว่าบาปอกุศลให้ผลเป็นทุกข์, นทาง

ให้เกิดบาปอกุศล ทางให้เกิดทุกข์, นี้นบุญกุศลมีผลเป็นสุข, นี้นทางให้เกิดบุญกุศล ทางให้เกิดสุข, เมื่อชาวโลกได้สดับและปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่ทรงสั่งสอน คือเว้นไม่ทำ ไม่ก่อเหตุอันเป็นบาปอกุศล ซึ่งจะให้ผลเป็นทุกข์ แล้วมาปฏิบัติเหตุอันเป็นบุญกุศล ซึ่งจะให้ผลเป็นสุข ก็ย่อมจะได้รับความร่มเย็นเป็นสุข โดยสมควรแก่การปฏิบัติ.

ความจริงผู้นับถือพระพุทธศาสนาชื่อว่าได้อาศัยอยู่ภายใต้ร่มพระโพธิญาณทั้งนั้น แต่น่าเสียดายที่ผู้นับถือพระพุทธศาสนา มีจำนวนมาก ไม่ได้นับถืออย่างจริงจัง ไม่ปฏิบัติตามพระพุทธโอวาท จึงไม่อาจได้รับความสุข หรือไม่ได้ประโยชน์จากการถือพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร จะได้แยกเป็นพวก ๆ ให้เห็นดังนี้ :—

๑) พวกที่นับถือพระพุทธศาสนาในนาม ในสำมะโนครัว โดยไม่รู้ว่าคืออะไร พระรัตนตรัยก็ไม่รู้จัก บาป—บุญไม่รู้จัก มีหน้าซ้ำเห็นบุญเป็นบาป เห็นบาปเป็นบุญ เห็นกงจักรเป็นดอกบัว ทำชั่วเข้าใจ

ว่าทำดี ชนพวกนี้ไม่ได้รับประโยชน์จากพระศาสนา
เลย เปรียบเหมือนคนเดินทางเห็นดเห็นน้อย ทั้งหิว
ทั้งกระหาย เห็นร่มไม้แล้วก็ผ่านพ้นไปไม่หยุดพักใน
ร่มเงา ก็ต้องเห็นดเห็นน้อยและร้อนตลอดไป

๒) พวกที่ถือพระพุทธศาสนาในสามะโนครว
โดยไม่รู้ว่าเป็นอย่างไร เห็นเขาว่าดีก็พลอยว่าดีด้วย เขา
ไหว้พระก็ไหว้ด้วย เขาใส่บาตรก็ใส่ด้วย เห็นเขาบวช
ก็บวชด้วย เขาสิกก็สิกด้วย เจอะดีเข้า ผมยังติดน้ำอยู่
หรือยังไม่ทันติดน้ำ เห็นเขากินเหล้าเล่นการพนัน ก็
หันตามเขาเรื่อย ๆ ไป ชนพวกนี้ได้รับประโยชน์เพียง
เล็กน้อยเท่านั้น เปรียบเหมือนคนเดินทางเห็นดเห็นน้อย
แฉะหนึ่ง ณ ภาคพื้นไร่ร่มไม้ ตรงกิ่งเล็กใบน้อย ไม่อาจ
บ้องกันแดดให้หายร้อนได้

๓) พวกที่นับถือพระพุทธศาสนา โดยเข้าใจ
ความหมายว่าเป็นอย่างไรแล้ว แต่ไม่สามารถจะปฏิบัติ
ให้ครบถ้วนได้ เพราะกิเลสยังหนา ศรัทธายังอ่อน
ก็เลือกปฏิบัติแต่ข้อที่ง่าย ๆ พอเหมาะแก่ภาวะ และ

อุปนิสัย เช่น ขยันทำงานที่ชอบธรรม หาทรัพย์มาช่วย
 ตัวเอง รู้จักรักษาถนอมทรัพย์ รู้จักคบเพื่อนที่ดี ๆ และ
 เลี้ยงชีพพอเหมาะพอควรแก่ฐานะ ก็ย่อมจะได้รับ
 ประโยชน์ในปัจจุบันพอสมควร แต่ในอนาคตไม่แน่
 นอน เปรียบเหมือนคนเดินทางเหนื่อย แวะนั่ง ณ ภาค
 พื้นไทรร่มไม้ ตรงกิ่งใหญ่ใบดก สามารถที่จะปกป้องกัน
 แดดได้เพียงด้านเดียวเวลาเดียว

๔) พวกที่มีศรัทธาแก่กล้า เชื่อต่อพระโพธิญาณ
 ของพระตถาคตเจ้า เชื่อกรรม—ผลของกรรม เชื่อความ
 เวียนว่ายตายเกิดด้วยอำนาจกรรม ก็เลือกปฏิบัติ
 ธรรมชั้นสูง ๆ เพิ่มขึ้นไปอีก เช่น ประพฤติสุจริตด้วย
 ไตรทวาร สมาทานกุศลกรรมบถ ถึงพร้อมด้วยศรัทธา
 ศีล จาคะ ปัญญา สมแก่ภาวะเพศภูมิ ก็ย่อมจะได้รับ
 ประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและภายหน้า เปรียบเหมือนคน
 เดินทางเหนื่อย แวะพัก ณ ภาคพื้นไทรร่มไม้ตรงกลาง
 สามารถป้องกันแดดได้ตลอดวัน ทั้งเช้าและบ่าย

๕) พวกที่ศรัทธาแก่กล้ากว่านั้น มีกิเลสน้อย
 เบาบาง เบื่อโลก เห็นทุกข์ในเบญจขันธ์ หมั่นพิจารณา
 พระไตรลักษณ์ ปล่อยความยึดมั่นเบญจขันธ์เสียได้ไม่
 ยึด ไม่ถือ ก็ย่อมได้รับผลอย่างสูง นับว่าเป็นพวก
 ที่ดีที่สุด เปรียบเหมือนบุรุษเดินทางเหน็ดเหนื่อย มา
 ถึงร่มไม้ใหญ่ใบดกแล้วมิได้ประมาท นั่ง—นอน อยู่
 กับพื้นดินอันชื้นแฉะเหมือนพวกก่อน ๆ อุตส่าห์ตั้งใจ
 หาที่นอนไม่ทัพพสัมภาระมาทำเป็นเตียงที่โคนไม้ และ
 ทำรั้วล้อมบริเวณไว้โดยรอบ แล้วนั่งพักผ่อนพักอย่าง
 สุขสบายปลอดภัยทุกด้าน ข้างบนแดดส่องไม่ถึง ข้าง
 ล่างน้ำท่วมไม่ถึง รอบ ๆ ข้างสัตว์ร้ายไม่รบกวนฉะนั้น

๖) ยังอีกพวกหนึ่ง รู้จักคุณค่าพระศาสนา
 อาศัยพระศาสนาอย่างสุขสบาย แต่ความจิตชั่วร้ายเกิด
 ขึ้นด้วยอำนาจกิเลส อยากจะได้สุขอย่างยิ่ง ๆ ขึ้นไป
 จนเกินขอบเขต จึงคิดคดทรยศ แล้วทำลายพระศาสนา
 เป็นมหาโจรปล้นทั้งชาติทั้งศาสนาทั้งพระมหากษัตริย์
 จัดเป็นภัยของสังคม สมดังคำโบราณว่า **กินบนเรือน**

ถ่ายใต้ถุน หรือ ถ่ายบนหลังคา นับว่าเลวร้ายเป็น
ที่สุด เปรียบประจักษ์คนเดินทางเหนื่อย แวะพักอาศัย
ร่มเงาต้นไม้, นั่ง—นอนหลับสบายหายเหนื่อยแล้วตื่น
ขึ้น ก็คิดว่าต้นไม้สูงใหญ่ ก็ดขวางทางสัญจร แล้วก็ลง
มือขุดราก ถากเปลือก รานกิ่ง ที่สุดก็โค่นต้นลงฉะนั้น.

เพราะฉะนั้น ผู้นับถือพระพุทธศาสนา ควร
นับถือด้วยความจริงใจ และพยายามทำความเข้าใจเพื่อ
ช่วยตนให้พ้นทุกข์ ประสบความสุขตามแนวพระพุทธ-
ศาสนา เหมือนชนจำพวกที่ ๓, ๔, ๕, ดังกล่าวมาแล้ว
ก็ชื่อว่าได้อาศัยไถ่ร่มพระโพธิญาณอย่างแท้จริง เมื่อ
ได้อาศัยแล้ว อย่าได้คิดทำลายร่มพระโพธิญาณเสียเลย
เพราะ ถ้าคิดทำลายพระโพธิญาณเสียแล้ว ก็ชื่อว่า
ทำลายเอกราชของชาติด้วย ขอให้สังเกตดูเถิด คน
ชั่วคิดทำลายเอกราชของชาตินั้น ชนแรกเขามุ่ง
ทำลายร่มโพธิญาณเสียก่อน โดยชักชวนคนโกงๆ
ที่นับถือพระพุทธศาสนาในนามให้เข้าใจผิดคิดว่า
ศาสนาล้าสมัย ถ่วงชาติไม่ให้เจริญ เป็นยาเสพติด

ใช้ไม่ได้ แล้ววางแผนการบ่อนทำลายร่มโพธิญาณ
คือพระพุทธศาสนา โดยใจความตามที่ทางราชการ
ประมวลหลักฐานได้ ในขณะนั้นมีหลายข้อ ตัวอย่างเช่น

ยุยงให้พระสงฆ์แตกร้างกันให้เกิดขัดแย้ง
กับฝ่ายบ้านเมืองบ้าง, บ่อนทำลายข้อ
เสียดของพระสงฆ์ที่มีคนเคารพนับถือมาก
บ้าง, ส่งคนเลวๆ เข้าบวช หรือปลอม
บวช แล้วประพฤตินอกกริदनอกรอยของ
สมณะให้คนเสื่อมถอยศรัทธาในพระพุทธ
ศาสนาบ้าง.

การกระทำทั้งหมดนี้เป็นแผนการทำลายร่มโพธิ-
ญาณ ขอให้ทุกท่านช่วยกันสอดส่องป้องกันไว้ อย่าให้
ใครมาทำลายร่มโพธิญาณเสียเลย และช่วยกันรักษาร่ม
โพธิญาณไว้. การรักษานั้นก็ได้แก่การน้อมตนเข้าหา
ธรรมะ หรือน้อมธรรมะเข้าหาตนดังต่อไปนี้:-

๑. ผึ่งรากคือศรัทธาให้มั่นคงในพระพุทธศาสนา
ไม่เป็นคนศรัทธาแบบหัวเต่าผูลูป ๆ โผล่ ๆ ง่อนแง่น

กลอนแกลน เช่นจะทำบุญให้ทาน ความเกียจคร้าน
หรือความตระหนี่มากัดค้ำไว้ว่าเหน้อยเปล่า ๆ เปลือง
เปล่า ๆ ดังนี้ เป็นต้น ถ้าเป็นคนศรัทธามั่นคงเชื่อมั่น
ในผลของกุศลทาน ก็ย่อมเอาชนะความเกียจคร้าน
ความตระหนี่ดังกล่าวนั้นได้ และ **ควรตั้งมั่นในพระ**
วินัยข้อสี่ ไม่ย้ายสิกขาบทน้อยใหญ่ สั่งวรให้เคร่ง
ครัดตามควรแก่ภาวะเพศภูมิของตน เพราะศรัทธาและ
ศรัทธินี้แหละเป็นคุณธรรมเบื้องต้นที่จะนำคุณธรรมอย่าง
อื่นเข้ามา เหมือนนราก็ไม่ดูอาหารมาเลี้ยงลำต้น ฉะนั้น.

๒. **ศึกษาพระสูตร** คือหลักพระปริยัติธรรม
อันเป็นพระพุทฺธพจน์ ตามสมควรแก่ภาวะเพศภูมิของ
ตน ๆ เพราะถ้าไม่ศึกษาให้เข้าใจพระพุทฺธพจน์แล้ว ก็
เท่ากับถากเปลือกและกระพื้ทิ้งเสีย ศาสนาจะดำรงอยู่
ไม่ได้ เหมือนต้นไม้ที่ถูกถากเปลือกและกระพื้เสียหมด
ก็ต้องตายฉะนั้น.

๓. **ศึกษาพระอภิธรรม** คือธรรมอันประเสริฐ
ยิ่งโดยความเป็นปรมัตถ์อย่างแท้จริง กล่าวแต่สภาพ

ธรรมล้วน ๆ ไม่เจือด้วยสัตว์—บุคคล มีแต่สภาวะ คือ
นามกับรูปเท่านั้น ซึ่งท่านขยายออกเป็น ๔ สภาวะ คือ
จิต เจตสิก รูป นิพพาน อันมีแฝงอยู่ในรูปของ
พระสูตรบางพระสูตร เช่น อนัตตลักขณสูตร ซึ่งเป็น
สูตรที่แสดงถึงรูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ
ที่เรียกว่าเบญจขันธ์ และแสดงถึงวิมุตติ ความที่จิตหลุด
พ้นจากกิเลส ไม่ยึดมั่นถือมั่น ซึ่งเบญจขันธ์นั้น สาระ
ในพระสูตรนี้เมื่อจดเทียบเข้ากับฝ่ายปรมัตถธรรมตาม
คัมภีร์อภิธรรมตถสังสังคหะ แล้ว ก็พอจดเข้าได้ดังนี้:—

๑. วิญญาณขันธ์ เทียบกันได้กับจิต
๒. เวทนา—สัญญา—สังขารขันธ์ เทียบกัน
ได้กับเจตสิก
๓. รูปขันธ์ เทียบกันได้กับรูป
๔. ความหลุดพ้นจากเบญจขันธ์ เทียบกัน
ได้กับนิพพาน

สภาวะทั้ง ๔ นั้นแหละ เป็นแก่นของร่มโพธิญาณ
เป็นตัวสัจธรรมที่พวกเราจำต้องยกขึ้นพิจารณา และ

มุ่งปฏิบัติให้รู้จริงเห็นแจ้ง ซึ่งแก่นที่มีอยู่ข้างแล้วในตัว
เราทุกคน.

๔. ตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติคืออริยมรรคมีองค์

๘ หรือมรรค ๘ อันได้แก่การปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ
ถูกต้องตามหลักศีลสมาธิปัญญา อันเป็นทางนำพาให้
ถึงแก่นแท้คือวิมุตติ การปฏิบัติชอบนี้ เป็นเครื่อง
หมายแห่งความเจริญของพระศาสนา.

ในที่ใดมีการปฏิบัติดีจะเป็นวัด—บ้าน—ป่า—ภูเขา
ก็ตาม สถานที่นั้นเป็นรมณียสถาน รมณชนบาน
ประหนึ่งร่มไม้ใหญ่ใบดก ฉะนั้น แต่ถ้าปราศจากการ
ปฏิบัติดีชอบเสียแล้ว ก็หมายถึงความเสื่อมสิ้นสุดแห่ง
พระพุทธศาสนา อุปมาเหมือนต้นไม้ที่ใบเหี่ยวแห้ง
ฉะนั้น ด้วยเหตุนั้น เหล่าพุทธศาสนิกชนจำต้องช่วยกัน
ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ตามสมควรแก่ภาวะฐานะ
ของตน.

เมื่อได้ปฏิบัติถูกต้องดีแล้ว ก็ย่อมได้รับผล คือ
วิมุตติ ได้แก่ความหลุดพ้นจากทุกข์ ตามภูมิ ตามชั้น

แห่งการปฏิบัติ ทั้งทางโลกและทางธรรม นี้ เป็นผล
แห่งพระโพธิญาณที่ผู้รู้จักรักษาร่มโพธิ์ไว้จะพึงได้รับ.

ตามที่กล่าวมานี้ เป็นวิธีที่ชาวพุทธพึงปฏิบัติ
เกี่ยวกับร่มพระโพธิญาณ ด้วยการไม่ทำลาย และรักษา
ไว้เท่านั้น นับว่ายังไม่พอ ฉะนั้น ต้องช่วยกันขยาย
ให้แผ่กว้างออกไป กล่าวคือ ช่วยกันเผยแผ่ศาสนาธรรม
อย่างที่ท่านพระเถรานุเถระ และพระมหากษัตริย์ พร้อม
ด้วยอุบาสก อุบาสิกา ปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณกาล
โดยลำดับ คือ:—

ก. ท่านผู้ที่เป็นบรรพชิต ก็ตั้งใจให้ศึกษาให้
เข้าใจพระพุทธรวจนะ แล้วสำรวจให้เคร่งครัด ปฏิบัติ
ดีปฏิบัติชอบด้วยตนเองก่อน แล้วสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติ
ตามด้วย.

ข. ผู้ที่เป็นคฤหัสถ์ ก็ตั้งอยู่ในพระพุทธร-
ศาสนาในวาท เว้นชั่ว ทำดี มีศีล มีศรัทธา มีจาคะ
มีปัญญา บำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้น.

อย่างนี้ ได้ชื่อว่าได้ช่วยกันขยายร่มพระโพธิญาณ
ให้แผ่ไพศาลออกไป.

๓. บุคคล

ประการที่ ๓ ^๑ **หมายเอาบุคคล** คือ **พระบรม**
โพธิสมภาร ^๒ ได้แก่บุญบารมีของพระมหากษัตริย์เจ้า
 เถลิงเอาเฉพาะใจความ ^๓ ก็คือ **องค์พระมหากษัตริย์**
นั่นเอง ^๔ ก็การที่พวกเราได้อยู่ดีกินดีมีความสุข ^๕ ไม่ต้อง
 เป็นทาสของชาติอื่น ^๖ ตลอดมาตั้งแต่โบราณกาล ^๗ จน
 กระทั่งถึงปัจจุบันนี้ ^๘ ก็เนื่องด้วยร่มโพธิสมภาร ^๙ คือ
 ได้อาศัยสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า ^{๑๐} กล่าวคือ
 พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ ^{๑๑} แม้พระพุทธศาสนา
 ที่ ^{๑๒} ได้รุ่งเรืองอยู่ในประเทศไทย ^{๑๓} กระทั่งทุกวันนี้ ^{๑๔} ก็เพราะ
 ได้อาศัยพระบรมโพธิสมภาร ^{๑๕} เป็นส่วนสำคัญ.

เพราะเหตุนี้ ^{๑๖} ใคร ๆ ^{๑๗} อย่าได้คิดทำลายสถาบัน
 พระมหากษัตริย์ ^{๑๘} เป็นอันขาด ^{๑๙} ขอให้ช่วยกันคุ้มครอง
 บัณฑิตรักษา ^{๒๐} เทอดทูนไว้ให้ดำรงสถิตย์สถาพรสืบไป
 โดยทำตนให้เป็นพลเมืองดี ^{๒๑} เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัย
 ช่วยกันปฏิบัติตามท้าวบทกฏหมาย ^{๒๒} ซึ่งเป็นตัวแทน

พระองค์ท่าน หากถึงคราวจำเป็นก็ต้องยอมสละทั้ง
ทรัพย์ ทั้งอวัยวะแม้ชีวิตถวายเพื่อเทอดทูนไว้ซึ่งพระ
บรมโพธิสมภาร และเพื่อเป็นการแสดงออกซึ่งความ
ภักดีความกตัญญูกตเวที ประกาศพระเกียรติคุณของ
พระมหากษัตริย์ให้แผ่ไพศาลยิ่ง ๆ ขึ้นไป ทำตนให้
เป็นตัวอย่างที่ดีของอนุชนต่อ ๆ ไป ตั้งที่บรรพบุรุษ
ของเราได้กระทำกันมาแล้วโดยลำดับ.

อนึ่งร่มโพธิ์ หมายถึงเอาบุคคลผู้เป็นบุพพการี
ทั่วไป ตั้งแต่แม่ มารดาบิดา อุปัชฌาย์ ครู อาจารย์ และ
ผู้ปกครอง เพราะท่านเหล่านั้น เป็นผู้ที่ทรงคุณ ให้ความ
อุปถัมภ์เย็นเป็น ร่มโพธิ์ทอง ของบุตรธิดา สัตถวิহারิก
อันเตवासิก ศิษยานุศิษย์เสมอมา ทุกคนควรยกย่องเชิด
ชูบูชาจนตราบเท่าชีวิตของตน หากคนใดปฏิบัติผิดใน
มารดาบิดา อุปัชฌาย์ ครู อาจารย์ ย่อมจะถูกลงกรรม
บันดาลให้มีอันเป็นไปต่าง ๆ มีตัวอย่างให้ดูอยู่ในที่
ทั่ว ๆ ไป หากใครปฏิบัติดี ก็มีผลดี คือ ลาภ ยศ
สรรเสริญ สุข โดยประจักษ์ ฉะนั้นทุกคนควรตระหนัก

เคารพรัก อย่าได้ประมาทล่วงเกินด้วย กายกรรม วจี-
กรรม หรือแม้ด้วยมโนกรรมต่อท่านบุพพการี ที่เป็น
ร่มโพธิ์ทองของตนเป็นอันขาด.

ก็แล การทำลาย หรือการรักษา ตลอดถึงการ
เผยแผ่แพร่พันธุ์ ซึ่งร่มโพธิ์พฤกษาก็ดี ร่มโพธิ์ญาณก็ดี
ร่มโพธิ์สมภารก็ดี ร่มโพธิ์ทองคือมารดาบิดา อุปัชฌาย์
ครู อาจารย์และผู้ปกครองก็ดี ดังที่บรรยายมา คนอื่น
นอกจากชาวพุทธและประชาชนภายในประเทศ และ
บุตรธิดา ศิษยานุศิษย์ไม่อาจทำได้ ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่
ของชาวพุทธและประชาชนร่วมชาติทุกคน บุตรธิดาศิษ-
ยานุศิษย์ทุกคน จะต้องรับผิดชอบ ต้องสำนึกไว้เสมอ
ว่าเป็นหน้าที่ของตน ตนต้องเว้นกิจที่ควรเว้น ต้องทำ
กิจที่ควรทำ ขอให้หมั่นนึกถึงสุภาษิตสักบทหนึ่งว่า

ยสฺส ฉาญฺปนีสฺสาย สุมํ สภติ ปุคฺคโล

เนตํ รุกฺขํ ปทุสฺสเสยฺย สกุการวํ กเร สทา.

เกิดเป็นคน ได้ดี มีความสุข
 เพราะแรมรุกข์ ร่มใด ตั้งใจหมาย
 อ้นรุกข์นั้น อย่าพลัน บั่นทำลาย
 ควรถวาย สักการ์ ตลอดกาล.

นี้หมายความว่า เมื่อเราเป็นกฤหัสถ์ชน คน
 ครองบ้านครองเรือน ได้อยู่เย็นเป็นสุข เพราะอาศัย
 ร่มพระบรมโพธิสมภาร อย่าได้ให้กรานลบหลู่พระบรม
 เกชาณูปภาพ อย่าคิดกตทฤษฎศต่อชาติ ต้องยอมกายถวาย
 ชีวิตเพื่อชาติ เป็นพลเมืองที่ดี เป็นทหารที่ดี เป็น
 ตำรวจที่ดี เป็นข้าราชการที่ดีของประเทศชาติ เพื่อ
 รักษาเอกราชไว้ให้ชาติศาสนาพระมหากษัตริย์ สถิตย
 สถาพรอยู่ในผืนแผ่นดินไทยตลอดกาลนิรันดร์. ฝ่าย
 ผู้ที่เป็นบรรพชิต คือนักบวช ในพระพุทธศาสนา
 ได้ อยู่เย็นเป็นสุข เพราะอาศัยร่มพระโพธิญาณ ก็
 อย่าให้กราน ทฤษฎศ ลบล้างสิกขาบทน้อยใหญ่ แต่
 ช่วยกันธำรงพระธรรมพระวินัย อันเป็นตัวแทนองค์-
 สมเด็จพระบรมศาสดา ซึ่งเป็นร่มโพธิ์ ร่มไทร สรรณะ

ที่พึงของตน ควรทำตัวให้เป็นทหารที่ดีของพระธรรม-
 ราชา คือพระบรมศาสดาผู้เป็นจอมทัพธรรม เพื่อรักษา
 รมโพธิญาณไว้ ให้แผ่เงาร่มเย็นเป็นสุขแก่ชาวโลก
 ตลอดกาลนาน ทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตควรตั้งจิต
 สนองพระคุณมารดาบิดา อุปัชฌาย์ ครู อาจารย์ตาม
 ควรแก่ฐานะภาวะ เมื่อทุกท่านทุกคนได้ปฏิบัติถูกต้อง
 ตามสมควรอยู่ ก็จะได้ชื่อว่า เป็นยอดกตัญญู รู้
 พระคุณของรมโพธิ์ที่ตนอาศัยอยู่ และได้ชื่อว่า เป็น
 ยอดกตเวที ตอบแทนบูชาพระคุณของรมโพธิ์ด้วยการ
 บูชาอย่างยิ่ง.

ในที่สุดนี้ขออาราธนาเอาอานุภาพแห่งรมโพธิ์ทั้ง
 ๓ ประการ จงดลบันดาลให้ทุกท่านที่อยู่ภายใต้ร่ม
 โพธิ์ บูชารมโพธิ์ จงประสบแต่ความร่มเย็นเป็นสุข
 ตามสมควรแก่ฐานะ โดยทั่วกัน ในที่ทุกสถาน ใน
 กาลทุกเมื่อ เทอญ.

ความ^๙เป็นมาของ ต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์^๖

โดยพระภิกษุ ปาลโก

(อดีต ส.ส. จังหวัดปราจีนบุรี)

ต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์อันเกิดติดกับเขตวัดต้นโพธิ์
ศรีมหาโพธิ์ ตำบลโคกبيب อำเภอสรีมหาโพธิ์ จังหวัด
ปราจีนบุรี ได้เคยมีผู้เขียนประวัติเผยแพร่มาบ้างแล้ว
ข้าพเจ้าจะขอเล่าเรื่องเฉพาะส่วนตัวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ
กับต้นโพธิ์ในระยะหลัง ๆ ประมาณ ๓๒ ปีล่วงมาแล้ว

เมื่อข้าพเจ้าเป็นเด็กพอจำความได้ ก็ได้ยินเข้า
หูว่า ถึงกลางเดือน ๕ ต้องพากันไปกราบไหว้ต้นโพธิ์
ศรีมหาโพธิ์ ผู้^๖อยู่จังหวัดใกล้เคียงหรือไกลกว่านั้นก็มี
ศรัทธาไปร่วมงานกุศลกันอย่างคับคั่ง เป็นงานพิเศษ
ของจังหวัดปราจีนบุรี และแทบทุกคนที่เดินทางไป

ต้องคิดเป็นใจเดียวกันว่า เป็นงานประจำของวัดต้น
โพธิ์ศรีมหาโพธิ์ รวมทั้งตัวข้าพเจ้าเองซึ่งเป็นลูกอำเภอ
นั้นก็นึกเช่นนั้นเหมือนกัน เพราะต้นโพธิ์อยู่ติดกับวัด
มีทางเกี่ยวพันตัดผ่านไปในใจเดียวกัน

พ.ศ. ๒๔๘๐ ข้าพเจ้าเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัด
ปราจีนบุรี นึกไม่ออกว่าใครเป็นผู้บอกงานต้นโพธิ์
ที่ทำกันอยู่ทุก ๆ ปีแต่ติดำบรรพ์มานั้น ชาวบ้านถิ่น
นั้นเป็นเจ้าของจัดการกันเอง เพราะถือว่าไม่ใช่ของวัด
เงินผลประโยชน์ที่ได้ก็เป็นของผู้จัด ทางวัดไม่มีส่วน
ได้รับเงินบำรุงแม้แต่เล็กน้อย ทำให้ข้าพเจ้าอยากทราบ
ข้อเท็จจริงเป็นอย่างยิ่ง เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๔๘๑
ได้เดินทางไปสอบถามเจ้าอาวาสวัดต้นโพธิ์ ในครั้งนั้น
คือท่านอาจารย์ฉัตร (ท่านมรณภาพไปแล้ว) ตรงกับ
คำบอกเล่าที่ได้ยินมาดังกล่าวข้างต้น

คราวนี้จะทำอย่างไรดี จึงจะให้ต้นโพธิ์ศรีมหา
โพธิ์นี้เป็นกรรมสิทธิ์ของวัด คิดแล้วคิดเล่า ถ้าเปิด
เผยล่วงรู้ถึงหมู่เฒ่าเอาต้นโพธิ์บังหน้าหากิน ย่อมมี

อันตรายเป็นอันมาก ถ้าจะตั้งกระทู้ถามรัฐบาลในสภา
ผู้แทนราษฎรจะได้ผลเพียงถามกันไป ตอบกันมาแล้วก็
จบเกม ยิ่งเป็นการช่วยๆ ให้พวกมิจนอาชีพเหล่านั้นเพิ่ม
ความเกลียดชังข้าพเจ้าอันไม่เหมาะสมแก่ฐานะของผู้แทน
ราษฎรเป็นอันมาก จึงคิดว่าเสนอเป็นพระราชบัญญัติ
สู่สภาให้เห็นตำเหินแคงจะดีกว่า แม้จะมีอันตรายอย่าง
ใดก็ต้องยอมกันละในคราวนี้ ความจริงการเสนอร่าง
พระราชบัญญัติโอนที่ดินโดยมากเป็นหน้าที่ของรัฐบาล
แทบทั้งสิ้น แต่สิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะ
นำเข้าสู่สภาก็ได้ ถ้าคณะรัฐมนตรีผู้บริหารราชการ
แผ่นดินไม่เห็นด้วย มติของสภาก็ยากที่จะชนะไปได้
เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๔๘๑ (สมัยก่อนเป็นเดือนที่ ๑๐)
ข้าพเจ้าเสนอร่างพระราชบัญญัติโอนที่ดินสาธารณะ
สมบัติแผ่นดินยกให้แก่วัดต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์ พุทธ
ศักราช ๒๔๘๑ ต่อสภาผู้แทนราษฎร ก่อนที่จะถึงวาระ
พิจารณาในที่ประชุมสภา รัฐบาลได้ส่งสอบสวนข้อเท็จ
จริงตามร่างพระราชบัญญัตินี้ถึงอำเภอท้องที่และกำนัน

ผู้ใหญ่บ้านที่ถนนโพธิ์ทองอยู่ ต่อมาเมื่อถึงระเบียบบวาระ
พิจารณาพระราชบัญญัติฉบับนี้ ข้าพเจ้าก็แถลงเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติ รายละเอียดปรากฏอยู่ใน
หนังสือบันทึกรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรใน
สมัยนั้นแล้ว คณะรัฐมนตรีในครั้งกระโน้นไม่ยอมรับ
หลักการร่างพระราชบัญญัตินี้ แถลงว่าสอบสวนข้อเท็จ
จริงว่าเป็นที่สาธารณะราษฎรใช้เลี้ยงสัตว์พาหนะ ถ้า
ยกที่ดินให้เป็นของวัดแล้ว ราษฎรเดือดร้อนเข้าไป
เลี้ยงไม่ได้ นี่เป็นทางออกที่แก้ตัวได้อย่างงดงาม ทำ
ให้ข้าพเจ้าต้องแถลงแก้คัดค้านกันอีกพักใหญ่ ผลที่สุด
รัฐบาลสมัยนั้นก็ขอรับร่างพระราชบัญญัตินี้ไปพิจารณา
อีกที ถ้าข้าพเจ้าผู้เสนอไม่ยอมให้จะใช้มติของสภาก็
ยอมทำได้ จะหักห้ามพราด้วยหัวเข้าตามคำโบราณที่
ว่าไว้ เห็นจะเสียหายจึงยอมให้รัฐบาลรับไปพิจารณา
ก่อนลงมติจะดีกว่าเพราะลงมติกองแพ้ย่อมเสียแน่ ๆ

เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๔๘๒ ประธานสภา
ผู้แทนได้แจ้งต่อที่ประชุมว่า รัฐบาลไม่เห็นควรจะโอน

ที่ดินรายนตามร่างพระราชบัญญัตินั้นได้ แต่อนุญาต
ให้วัดต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์เป็นผู้ดูแลรักษา และรัฐบาล
ได้มีหนังสือทำนองนั้นถึงข้าพเจ้าที่เป็นผู้เสนอพระราช
บัญญัตินี้ เอกสารต่าง ๆ เก็บรักษาไว้ที่บริษัทสงวน
พงศ์ไทยปราจีนจำกัด ในตลาดจังหวัดปราจีนบุรี ถูก
ไฟไหม้ครั้งใหญ่เผาหมดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑

ในปีแรกทั่ววัดมีสิทธิดูแลต้นโพธิ์ศักดิ์สิทธิ์นี้ ทาง
วัดและราษฎรที่มีใจเป็นกุศล ขอร้องให้ข้าพเจ้าเป็น
ประธานจัดงานฉลองในเทศกาลกลางเดือน ๕ การจัด
งานครั้งนั้น อาจจะเรียกว่าทำกันอย่างสุดฝีมือเท่าที่จะ
ทำได้ห้ามหรรสพหลายประเภท มีทั้งแข่งม้าและแข่งคน
ชิงรางวัลเป็นปีแรกที่วัดต้นโพธิ์มีรายได้หนุนบำรุงวัด ถ้า
ท่านเห็นสภาพวัดต้นโพธิ์ในครั้งนั้นกับปัจจุบันจะแตก
ต่างกันมาก มีของตกต้องมีของเสียเป็นคู่กัน ที่จะเว้น
กล่าวเสียมิได้ เพื่อเป็นบทเรียนและประวัติศาสตร์จด
จำเอาไว้

งานใหญ่ตามต่างจังหวัด ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่
กวาดขันจริงจังแล้ว จะต้องมีการติดบ่อนการพนันแอบ

แฝง ไม่ที่ใดก็ที่หนึ่ง งานนี้ก็เช่นเดียวกัน มีผู้มาขอ
อนุญาตข้าพเจ้าจะติดบ่อนเถื่อน เขาจะรับผิดชอบเรื่อง
เจ้าหน้าที่ตำรวจเอาเอง ข้าพเจ้าต้องอ่อนวอนขอร้อง
หลายครั้งหลายคน เพราะว่างานนี้เป็นงานกุศลที่จะมา
ทำดี ไม่ควรที่จะให้มีเรื่องเกี่ยวกับอบายมุขในงานนี้
ถ้าเกิดเรื่อง จะเสียชื่อเสียงกันใหญ่โต เขาก็เชื่อฟัง
ด้วยดี แต่จะไปลักเล่นนอกบริเวณที่ไหนนอกบริเวณ
วัดไม่อาจตอบได้

ครั้นถึงเทศกาลปีที่ ๒ ของวัด ทุกฝ่ายไม่ขอร้อง
ให้ข้าพเจ้าจัด และไม่บอกให้ทราบว่าจะทำกันอย่างไร
เป็นจริงอย่างว่า ได้ทราบว่ามิชอบการพนันกันอย่าง
เปิดเผยก็ว่าได้ เจ้าของโรงสีที่ตำบลโคกปีบคนหนึ่ง
เคยนับถือข้าพเจ้าเป็นอย่างดี กลับไปมั่วสุมกับอันธพาล
ในเครื่องแบบชั้นนายร้อยตำรวจเอก เมื่อเสร็จงาน
แบ่งผลประโยชน์เอารัดเอาเปรียบกัน เจ้าของโรงสีคน
นี้เห็นจะได้บ่อยจึงเกิดความไม่พอใจ ไม่มีทางจะระบาย
ที่อื่นก็กลับมาเล่าบอกให้ข้าพเจ้าฟัง ฝ่ายตรงข้ามในยุค
อัศวินผยอง ทั้งเกลียดทั้งกลัวข้าพเจ้าจะเอาเรื่องเพราะ

ใส่ของตนเป็นหนอน จึงหาวิธีที่จะเก็บตัวผู้หนึ่งด้วยลูก
 บิน ก่อนจะถูกยิง ๓ วันเขาเดินทางไปหาข้าพเจ้าใน
 พระนคร เล่าบอกว่าอีก ๓ วันจะถูกยิงขอให้ข้าพเจ้า
 ช่วยเหลือ ข้าพเจ้าหาวิธีเอาต้นโพธิ์เป็นของวัดได้ แต่
 จะหาวิธีป้องกันลูกปืนจากผู้ถือปืนได้เปิดเผยโดยไม่ผิด
 กฎหมายจะทำด้วยวิธีใดในเวลาที่มีจำกัด และอยู่ถึง
 ในป่าห่างตัวจังหวัดไม่น้อยกว่า ๒๐ กิโลเมตร เมื่อกลับ
 ไปโรงสีครบ ๓ วันก็ถูกยิงอย่างเฉาชนตายสมคำประกาศ
 จริง ๆ (ดูเหมือนว่าจับตัวไม่ได้จนบัดนี้) ภรรยาของผู้
 ตายได้โทรเลขถึงข้าพเจ้าให้ไปช่วยเหลือ ข้าพเจ้ารู้ตัว
 ทีเดียวว่าไปในสถานการณ์เช่นนั้นก็ต้องถูกยิงตายอย่างโง่ ๆ
 อีกคนหนึ่งแน่นอน เพราะบ้านเมืองไม่มีขอมิแปแล้วจะ
 ฟังใคร

ทราบว่านายนิ่ม เรื่องเกษตร ส.ส. จังหวัด
 จะเชิงเทราในสมัยนั้นเป็นญาติของผู้ตาย จึงได้ขอร้อง
 ให้ไปช่วยจัดการแทนจะแนบเนียนดีกว่า ไม่ใช่ว่าจะมี
 ภัยในค่านอศวินผยองแต่ฝ่ายเดียว ราษฎรที่ขาดประ-

โยชน์จากรายได้งานต้นโพธิ์ก็ไม่ใช้ของเล่น นายนิ่ม
 เรื่องเกษตรก็ไม่สามารถจะคลี่คลายเปิดหน้ากาผู้ร้าย
 ได้ แต่เขาโชคดีในการไปสืบสวนครั้งนั้นกลับไปได้
 ภรรยาคนข้างเป็นเศรษฐี ๑ คน อายุบั้นปลายหัวหน้า
 อศวินผยของก็ดี สมภารเจ้าวัดในครั้งนั้นก็ คุณนิ่ม
 เรื่องเกษตรก็ดี ตลอดจนภรรยาที่ได้คราวนั้นก็ดี ได้
 สิ้นชีวิตไปหมดแล้ว

การสร้างความดีของข้าพเจ้าต้องเสี่ยงชีวิตมี
 หลายเรื่องและหลายอำเภอในจังหวัดปราจีนบุรี เบื้อง
 หลังแห่งการเป็นมาของต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์นี้ ถ้า
 ข้าพเจ้าไม่เปิดเผยขึ้น ก็ยากที่คนอื่นจะทราบความจริง
 ของต้นโพธิ์และความเจริญของวัดต้นโพธิ์ในปัจจุบันได้
 มาอย่างไร

ความสำคัญของต้นโพธิ์เป็นอย่างไร ท่านผู้รู้ได้
 พิมพ์แจกในงานอื่น ข้าพเจ้าเห็นว่าพอจะนำมาเข้าเรื่อง
 กันได้ว่าข้าพเจ้าไม่ใช่รักจะฟังร่มโพธิ์แต่อย่างเดียว แต่
 ได้ช่วยให้ต้นโพธิ์อยู่ในปกครองของวัด ทำให้วัดต้น
 โพธิ์เจริญรุ่งเรืองปรากฏหลักฐานที่อ้างแล้วนั้น

วิธีบูชาดอกไม้ธูปเทียน

บะมะหัง สัมมาสัมพุทฺธัง ภะคะวันตัง

ตรัสรู้ด้วยตัวเองโดยชอบพระองค์ใดแน่ ข้าพเจ้า
ถึงแล้วว่าเป็นที่พึงกำจัดไภยจริง อมินา สักกาเรนะ
ตั้งกะคะวันตังอะภิปุชะยามิข้าพเจ้าบูชาพระผู้มีพระ
ภาคพระองค์นั้น ด้วยเครื่องสักการะอันนั ยะมะหัง

พระธรรมที่พระผู้มีพระภาค ตรัสแล้วดลเหล่าใด

กราบลง ฯ

ยะมะหัง สวากขาตัง ภะคะวะตา ธัมมัง
 สาระณัง คะโต } ขายว่า
 คะตา } หญิงว่า พระธรรมที่พระผู้ม

พระภาค ตรัสแล้วดีเกล้าใดแนะ ข้าพเจ้าถึงแล้วว่า
เป็นที่พึงกำจัด ไภยจริง ตั้งธัมมัง นะมัสสามิ ข้าพเจ้า
ไหว้พระธรรมนั้นๆ กราบลงๆ

ยะมะหัง สุปฏิบันนัง สังฆัง สาระถัง
 คณะ { ขายว่า
 คณะ { หญิงว่า พระสงฆ์ที่ท่านปฏิบัติดีแล้วหมู

โคณะนะ ข้าพเจ้าถึงแล้วว่าเป็นที่พึงกำจัดไภยจริง
ตั้ง ตั้งมั่ง วันทามิ ข้าพเจ้าไหว้พระสงฆ์หมั่นน ๗

กราบลง ฯ

วชิรศึกษาศัลหำเลออุโบสถ

สุภะมัตถุ อนึ่งขอความงามความดีจงมีแก่
ท่านผู้สัปรุขทั้งหลาย เมื่อท่านจะถือศีลรับศีลจงมี
สติคิดเว้นจริง ๆ ทุกสักราบทไปให้ครบทั้งห้าให้ได้

ถ้าเผื่อไปไม่ได้คิดไว้ในสิกขาบทใด สิกขาบท
นั้นเป็นอันไม่ได้รับไม่ได้ถ้อยคำดองค์ไปหาครบทั้ง
ห้าไม่ ผู้ถือศีลไม่ครบทั้งห้าเป็นผู้ทุศีลว่ามีศีลชั่ว
เหตุนี้เมื่อจะรับศีลให้มีสติตั้งจิตคิดไว้ในจริงๆทุก
สิกขาบทไปให้ครบทั้งห้าให้ได้ จงตั้งจิตคิดไว้ใน
จริงๆ ดังนี้ว่า

เราจักไม่แก่งทำสัตว์ให้ตาย ที่ ๑

เราจักไม่ฉ้อลักเจ้าของ ๆ เขา ที่ ๒

ถ้าชายให้คิดไว้ในว่า เราจักไม่คบสัตรีอื่นด้วย

ล่วงประเวณี ถ้าหญิงให้คิดไว้ในว่า เราจะไม่

คบบุรุษอื่นด้วยล่วงประเวณี ที่ ๓

เราจักไม่พ้อล่วงปดผู้ใดผู้หนึ่ง ที่ ๔

เราจักไม่กินเหล้าเครื่องดองของเมาต่างๆที่ ๕

ตั้งจิตคิดไว้ในครบทั้งห้าได้ดังว่ามานี้แล้ว

อย่างนี้ ท่าน กล่าวว่าถือศีลรับ ศีลด้วยคตินั้นทีเดียว

ครั้นรับศีลตั้งจิตคิดไว้ในครบทั้งห้าดังว่ามานี้แล้ว จง

รักษาเจตนาที่คิดไว้ในทั้งห้านี้ๆ ไว้ให้ดี ให้เป็น

นิตย๋อย่าให้ขาดได้ อย่างนี้ท่านกล่าวว่ารักษาศีลห้า
ด้วยดีเป็นผู้มีศีลห้าแน่นเทียว ถ้าล่วงสิกขาบทใด
ด้วยกายภาด้วยวาจา สิกขาบทนั้นก็แตกไป ท่าน
กล่าวว่าศีลขาดเป็นคนทุศีลทีเดียว ถึงในอุโบสถก็

ปฏิบัติเหมือนกัน เมื่อจะ

สมาทาน	}	จงมีละติ
ถือ		

คิดเว้นทุกสิกขาบทไปให้ครบทั้งแปดให้ได้ทีเดียว
ถ้าเผลอไปเสียไม่ได้คิดเว้นในสิกขาบทใด สิกขา

บทนั้นก็เป็นอย่างไม่ได้

สมาทาน	}	ขาดองค์แปดไป
ถือ		

หาเป็นอุโบสถไม่เพราะอุโบสถพร้อมด้วยองค์แปด
ขาดเสียไม่ได้ไม่เป็นอุโบสถ เหตุฉะนั้นเมื่อจะ

สมาทาน	}	อุโบสถจงตั้งจิตระคิดเว้นทุก ๆ องค์ไป
ถือ		

ให้ครบทั้งแปดให้ได้ดังนี้ว่า

เราจักไม่แก่งให้สัตว์ตาย ที่ ๑

เราจักไม่ฉ้อลักเจ้าของ ๆ เขา ที่ ๒

เราจักไม่เสพยาเมถุนเป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์
ที่ ๓

เราจักไม่ฟ้อล่วงปดผู้ใดผู้หนึ่ง ที่ ๔
เราจักไม่กินเหล้าเครื่องคองของเมาต่างๆที่ ๕
เราจักไม่กินโภชนาหาร ในเวลาวิกาล ตั้งแต่
เที่ยงแล้วไป ที่ ๖

เราจักไม่พ้อนราเองดูเขาพ้อนรา จับร้องเอง
พ้องเขาจับร้องไม่ดู การเล่น อันเป็นข้าศึกแก่
บุญแก่กุศล ไม่ตกแต่งร่างกาย ด้วยระเบียบ
ด้วยดอกไม้ของหอมทำกายให้วิจิตรงามด้วย
เครื่องประดับต่างๆ ที่ ๗

เราจัก ไม่นั่ง นอน เติงตั้ง มา ทมิ ทำสูงเกิน
ประมาณและฟุกเบาะใส่นุ่นแลสำลีแลเครื่อง
ปูตาวิจิตรงามด้วยเงินแลทองต่างๆ ที่ ๘

ถ้าสมาทานตั้งจิตคิดเว้นทุกๆ สิกขาบท ให้
ครบทั้ง ๘ ที่ว่ามานี้แล้ว อย่างนั้นและจึงเป็นอัน

สมาทาน { อุโบสถด้วยดี ครั้นสมาทานตั้งว่ามา
ถือ

นี้แล้ว ก็จงรักษาเจตนาที่คิดไว้ทั้ง ๘ นั้น ๆ ไว้ให้
ดีอย่าให้ขาดได้ ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งอย่างนี้ท่าน
กล่าวว่ารักษามุโบสถด้วยดี ถ้าล่วงสิกขาบทใดด้วย
กายถาด้วยวาจา สิกขาบทนั้นก็ขาดไปไม่เป็น
อุโบสถ เพราะอุโบสถพร้อมด้วยองค์แปดนั้นนั้น
และ เหตุนี้เมื่อจะรับศีลห้าเมื่อจะสมาทานอุโบสถ
อย่าเพลาไป จงตั้งจิตคิดไว้ทุก ๆ สิกขาบท ให้
ครบ องค์ห้า แลให้ ครบองค์ แปดด้วย ดีให้ ได้เกิด
แล้วจงรักษาเจตนาที่คิดไว้ทั้ง ๘ นั้น ๆ ไว้ให้ดีให้ได้
เดียว ทั้งในศีลห้าแลอุโบสถที่พร้อมด้วยองค์ ๘
นั้นอย่าล่วงด้วยกายถาด้วยวาจาตั้งว่ามานั้นเทอญ

อนึ่งศีลวิบัติไม่บริสุทธิ์นี้ พระพุทธเจ้าทรง
แสดงอาทินพโทษไว้ ๕ อย่าง โทษ ๕ อย่างนั้นคือ

ผู้ที่มีศีลวิบัติเป็นคนทุศีล ย่อมถึงซึ่งความ
ฉิบหายแห่งสมบัติใหญ่ เพราะเหตุประมาณในศีล

เป็นโทษที่ ๑

อนึ่งผู้ที่มีศัลยวิบัติอันวิญญูชนรู้แล้ว ย่อมติ
เตียนกฤตศีรสบที่ข้างช่วยย่อมปรากฏทั่วไป ได้ซึ่ง

ความร้อใจเป็นโทษที่ ๒

อนึ่งผู้ที่มีศัลยวิบัติ เมื่อเข้าไปใกล้บริสัทใด ๆ
ย่อมเกรงกลัวครั่นคร้ามหวาดหวั่นไป เป็นโทษที่ ๓

อนึ่งผู้ที่มีศัลยวิบัติ เมื่อจะตายไม่ได้สติหลง
ไหลตายไป เป็นโทษ ที่ ๔

อนึ่งผู้ที่มีศัลยวิบัติตายแล้วย่อมไปเกิดในกะติ
อันชั่ว คืออะบายทั้ง ๔ เป็นโทษที่ครบ ๕

อนึ่งผู้ที่มาเกิดในมนุษยน์ มีอายุน้อยสิ้นตาย
เร็วพลัน นี้เป็นเสสผลของปาณาติบาต อนึ่งผู้ที่มา
เกิดในมนุษยน์ มีโรคะน้อยยากจนไร้ทรัพย์สมบัติ
ไป นี้เป็นเสสผลของอะทินนาทาน อนึ่งผู้ที่มาเกิด
ในมนุษยน์ มีศัตรูคิดประทุษร้ายมาก หาความ
สุขยากนักเป็นเสสผลของกามะมิฉณาจาร อนึ่งผู้ที่มา

เกิดในมนุษย์น้อยอยู่ๆ มีผู้มากกล่าวดูใส่โทษขัดความ
เอาเปล่าๆ ต้องเสียทรัพย์บ้าง ต้องติดจำทำโทษ
บ้าง นเป็นเสศผลของมูสาวาท อนึ่งผู้ที่มาเกิดใน
มนุษย์น เป็นบ้าเสียจริตคลั่งไคล้เสียคนไปนเป็น
เสศผลของคัมภินสุราเมไรยเมื่อประสงค์จะใคร่พ้น
จากโทษทุกสิ่งต่างๆดังว่ามานี้แล้วก็จงอุส่าห์ประฏิบัติ
ให้ดีในศีลห้านเกิด

กศีลห้าน พระพุทธเจ้าทรงแสดงอานิสงฆ์ไว้
ห้าอย่าง อานิสงฆ์ ๕ อย่างนั้น คือ

ผู้ทมิศีลได้ซึ่งทรัพย์สมบัติมาก เพราะเหตุ
ไม่ประมาทในศีลเป็นอานิสงฆ์ที่ ๑

อนึ่งผู้ทมิศีลอันวิญญูชนมักสรรเสริญ กฤติ
ศรับที่ย่อมภาษาปรากฏทั่วไป ได้ซึ่งความบันเทิงใจ
เป็นอานิสงฆ์ที่ ๒

อนึ่งผู้ทมิศีล เมื่อเข้าไปใกล้บริสัทใดๆ ย่อม
เป็นผู้กล้าหาญไม่กลัวไม่ครั่นคร้าม เป็นอานิสงฆ์
ที่ ๓

อนึ่งผู้ที่มีศีล เมื่อจะตายย่อมเป็นผู้มีสติไม่
 พ้นเพื่อนไม่หลงตาย เป็นอานิสงฆ์ที่ ๔

อนึ่งผู้ที่มีศีล ตายแล้วย่อมไปเกิดในสุคติ
 คือมนุษย์แลโลกยสวรรค์ เป็นอานิสงฆ์ที่ ๕

อนึ่งศีลนี้มีอันไม่วิปริตสาระแต่อดร้อใจเป็น
 คุณเป็นอานิสงฆ์ เป็นทรัพย์อันประเสริฐ ให้สำเร็จ
 ความปรารถนาของตนตามประสงค์ด้วย เป็นเหตุ
 เป็นปัจจัยแก่อนันต์ลุมรรคผลแต่ทำให้แจ้งซึ่งพระ
 นฤพานด้วย อนึ่งอุโบสถที่พร้อมด้วยองค์ ๘ อัน
 นรชาติหญิงชายรักษาทลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งด้วยคน
 พระพุทธเจ้าทรงตรัสสรรเสริญไว้ว่า มีผลอานิสงฆ์
 ยิ่งใหญ่ มีความสว่างรุ่งเรืองแผ่ไพศาลมากยิ่งขึ้นถ้า
 จะเปรียบด้วยสมบัติในมนุษย์โลกย์แล้ว ก็ให้แบ่ง
 ออกเป็นสิบหกส่วนสิบหกเสี้ยว สิบหกหน ส่วน
 เสี้ยวที่สุดครบสิบหกหนนั้น ก็เลิศประเสริฐวิเศษยิ่ง
 กว่าสมบัติของพระเจ้าจักรพรรดิ, แลภะษัตริย์หมด
 ทั้งสิ้น ในมนุษย์โลกนี้ เพราะอุโบสถนั้นให้ผล

เป็นทิพย์ เหตุนี้เราทั้งหลายจงอย่าประมาทเลย
 อุดำห์ปฏิบัติในศีลห้าแลอุโบสถนี้ให้ดีเถิด จะได้
 ประสพผลที่เลิศเป็นอันไม่เสียที่เกิดเป็นมนุษย์พบ
 พระพุทธศาสนานเทอญ.

วิธีระงับถึงคุณพระรัตนไตรย

อนึ่ง เมื่อจะระงับถึงคุณพระรัตนไตรย พึง
 ระงับดังนี้ไว้ว่า เพ็งก็เลสเพ็งทุกข์ลูกโพล่ง
 รุ่งเรืองไหม้สัตว์เผาสัตว์ ให้รุ่มร้อนอยู่เป็นนิตย์ใน
 ภพทั้งสาม เพ็งก็เลสนั่นคือราคะความกำหนัดยินดี
 แลโทสะความเคืองคิดประทุษร้าย แลโมหะความ
 หลงไม่รู้จริง ราคะ โทสะ โมหะ ทั้งสามนี้ ท่าน
 กล่าวว่าเป็นเพ็ง เพราะเป็นเครื่องร้อนรนกระวน
 กระวายของสัตว์ เพ็งทุกข์นั้นคือชาติความเกิด
 คือขันธแลอายะตะนะ แลนามรูปที่เกิดปรากฏขึ้น
 แลชรความแก่ทรุดโทรมคร่ำคร่า แลมณะความ
 ตายคือชีวิตราดกายแตกวิญญานดับ แลโสภ

ความเหือดแห้งใจเศร้าใจ แลประเทวะความบั่นเพื่อ
คร่ำครวญรำไร แลทุกข์ทนยากเจ็บปวดเกิดขึ้นใน
กาย แลโถมหนัส ความเป็นผู้มีใจชั่วเสียใจ แล
อุปายาส ความคับแค้นอัดอั้นใจ ทุกข์มีชาติเป็น
ต้นเหล่านี้ท่านกล่าวว่าเปนเพลิง เพราะเปนทุกข์ให้
เกิดความร้อนรณกระวนกระวายต่างๆแก่สัตว์ เพลิง
ก็เลศเพลิงทุกข์เหล่านี้ ยกพระพุทธเจ้าเสียแล้ว

ไม่มีผู้ใด } ในโลกย์ดับได้ แต่ผู้ที่จะรู้ว่าเป็น
หนึ่ง

เพลิงเครื่องร้อนเท่านั้นก็หายากเสียแล้ว ผู้ที่จะดับ
เพลิงนั้นจะได้มาแต่ไหนเล่า ก็ในโลกย์หมดทั้งสิ้น

ไม่มีผู้ใด } ดับได้ จึงพากันร้อนรณกระวนกระ
หนึ่ง

วายอยู่ด้วยเพลิงหมดทั้งโลกย์ ก็ไม่รู้สักคำว่าเพลิง
มันไหม้มันเผาเอาให้เราร้อนอยู่เป็นนิตย์ เพราะ

อวิชชาความหลงไม่รู้จริง สัมมาสัมพุทธโธภาคะวา
พระผู้มีพระภาคย์ที่เป็นที่พึ่งของเรา พระองค์ตรัสรู้

ชอบตรัสรู้ด้วยตัวเอง ตรัสรู้จริงเห็นจริงดับเพลิง
กิเลสเพลิงทุกข์ของพระองค์ได้แล้ว คือทำให้แจ้ง
ซึ่งกิเลสหนapan แลขั้นชั้นนapan ได้แล้ว ทรงสั่งสอน
สัตว์ให้รู้ตามเห็นตาม ดับเพลิงกิเลสเพลิงทุกข์ทำ
ให้แจ้งซึ่งพระนapan ได้ด้วย พระองค์นั้นจึงเป็นผู้
เลิศกว่าสัตว์ประเสริฐกว่าสัตว์ เป็นผู้อัครรรยใหญ่
ยิ่งนัก ควรเลื่อมใสจริง ๆ สะวากขาโตกะคะวะตา
ธัมโม พระธรรมที่เป็นที่พึ่งของเรา ที่พระผู้มีพระ
ภาคตรัสแล้วดีทรงคุณคือดับเพลิงกิเลส เพลิงทุกข์
ของสัตว์ผู้ปฏิบัติชอบ ช่วยให้พ้นจากทุกข์โภยทั้ง
สิ้นได้ คือศีล สมาธิ ปัญญา มรรค ผล นapan
พระธรรมนั้นท่านทรงคุณ คือดับเพลิงกิเลสเพลิง
ทุกข์ได้อย่างนี้ จึงเป็นอัครรรยใหญ่ยิ่งนักควรเลื่อม
ใสจริง ๆ สุปะฏิบันโน กะคะวะโต สาวะกะสังโฆ
พระสงฆ์ผู้สาวกของพระผู้มีพระภาคที่เป็นที่พึ่งของ
เรา ท่านปฏิบัติดีแล้วทำให้บริบูรณ์ในศีลสมาธิ
ปัญญา บันลุมรรคผลทำให้แจ้งซึ่งพระนapan ดับ

เพลิงกิเลสเพลิงทุกข์ของตนได้แล้ว สั่งสอนผู้อื่น
 ให้รู้ตามเห็นตาม ดับเพลิงกิเลสเพลิงทุกข์ได้ด้วย
 แลเป็นเขตรให้เกิดบุญเกิดกุศล แก่เทวดาแล
 มนุษย์มากนัก พระสงฆ์นั้นท่านปฏิบัติดีอย่างนี้ จึง
 เป็นอัครรรย์ใหญ่ยิ่งนัก ควรเลื่อมใสจริง ๆ เมื่อ
 นึกถึงคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สามรัตน
 ธิ์ ตฤกตรองด้วยปัญญาครั้นเห็นจริงเกิดความเลื่อม
 ใสขึ้นแล้ว จะนึกแต่ในใจญาเปล่งวาจาว่า อะโห
 พุทธโธ พระพุทธเจ้าที่เป็นที่พึ่งของเรา พระองค์
 ตรัสรู้จริงเห็นจริง สำเร็จประโยชน์ตน สำเร็จ
 ประโยชน์ผู้อื่นได้แล้ว ควรซึ่งทักขิณาอันเลิศเป็นผู้
 ประเสริฐกว่าสัตว์หมดทั้งสิ้น เป็นอัครรรย์น่าเลื่อม
 ใสจริง อะโห ธัมโม พระธรรมที่เป็นที่พึ่งของเรา
 ท่านทรงคุณคือดับกิเลสเครื่องร้อนใจของสัตว์ได้
 นำสัตว์ออกจากทุกข์ได้เป็นอัครรรย์น่าเลื่อมใสจริง
 อะโห สังโฆ พระสงฆ์ที่เป็นที่พึ่งของเรา ท่าน
 ปฏิบัติดีแล้วเป็นเขตรบุญอันเลิศ หาเขตรบุญอื่น

ยิ่งกว่าไม่มี เป็นอัสจรรย์น่าเลื่อมใสจริง ภาวนาดังนี้
ก็ได้ดีทีเดียว

เมื่อถึงพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ สามรัตน
นึ่งเป็นที่พึ่งของตนจริง ๆ เสมอด้วยชีวิตแล้วท่าน
กล่าวว่าถึงสรณะแล้ว มีผลอันยิ่งใหญ่ยิ่งกว่าทาน
หมดทั้งสี่นึ่ง อนึ่งผู้ใดได้ความเชื่อความเลื่อมใส
ในพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์สามรัตนนึ่งแล้ว ผู้นั้น
ได้ชื่อว่าเลื่อมใสแล้วในที่อื่นเลิศผลที่สุดวิเศษ เลิศ
ใหญ่ยิ่งกว่าผลแห่งกุศลอื่น ๆ ทั้งสี่นึ่ง ย่อมมีแก่ผู้
เลื่อมใสในรัตนทั้งสามนึ่ง อนึ่งพระพุทธพระธรรม
พระสงฆ์ นึ่ง เป็นรัตนอันเลิศวิเศษยิ่งกว่ารัตนอื่น ๆ
หมดทั้งสี่นึ่ง ย่อมให้สำเร็จความปราถนาแก่สัตว์ ผู้
ที่เลื่อมใสได้ทุกประการ เหตุนี้เราทั้งหลายจง
อุส่าห์นึกถึงคุณพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ ให้เกิด
ความเลื่อมใสทุก ๆ วันเกิดจะได้ไม่เสียที่ประสบพบ
พระพุทธศาสนานึ่ง.

วิธีเจริญเมตตา

อนึ่งเมื่อจะเจริญเมตตาพึงเจริญดังนี้ก็ได้ว่า
สัพเพสัตว์ สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด
แก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น อะเวรา จงเป็นสุขๆ
เกิดอย่าได้มีเวรแก่กันแกล้งกันเลย สัพเพสัตว์
ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกัน
หมดทั้งสิ้น อะพะยาปัชฌา จงเป็นสุขๆ เกิด อย่า
ได้มีความเจ็บไข้ลำบากกายลำบากใจเลย สัพเพ
สัตว์ สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บ
ตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น อะนีฆา จงเป็นสุขๆ เกิด
อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย สัพเพสัตว์
ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วย
กันหมดทั้งสิ้น สุขีอิตถานังปะริหะรันตุ จงมีความ
สุขกายสุขใจ รักษาตนพ้นจากทุกข์โศกทั้งสิ้นเกิด

เมตตาภาวนานี้ เป็นข้อฝึกแก้พยาบาทโดย
ตรง เมื่อเจริญเมตตานี้ย่อมละพยาบาทเสียได้ด้วย

ดี เมตตานี้ชื่อว่าเจโตวิมุตติ เพราะเป็นเครื่องหลุด
จากพยาบาทของใจ มีผลอานิสงฆ์ยิ่งใหญ่ กว่าทาน
แลศีลหมดทั้งสิ้น อนึ่งเมตตานี้ พระพุทธเจ้าทรง
ตรัสไว้ว่ามีอานิสงฆ์ ๑๑ ประการ อานิสงฆ์ ๑๑
ประการนั้นคือ

ผู้เจริญเมตตานี้หลับก็เป็ความสุขที่ ๑

ตื่นก็เป็ความสุขที่ ๒

ฝันเห็นก็เป็มงคลไม่ลามกที่ ๓

เป็ที่รักของมนุษย์ที่ ๔

เป็ที่รักของอะมนุษย์ที่ ๕

เทวดาย่อมรักใคร่รักษาไว้ให้พ้นภัยที่ ๖

ไฟก็ไม่ไหม้ทำให้ร้อนได้แลพิศม์ต่าง ๆ แล

สาตราวุธก็ไม่ประทุษร้ายอันทำอันตรายแก่
ชีวิตได้ที่ ๗

จิตรกลับตั้งมั่นได้โดยเร็วพลันที่ ๘

มีผิวหน้าผ่องใสงามที่ ๙

เป็ผู้มีชาติไม่หลงตายที่ ๑๐

ตายแล้วไปเกิดในพรหมโลกด้วยเมตตา
 ฌานนท ๑๑

เมตตามีอานิสงฆ์วิเศษมากต่าง ๆ ดังว่ามานี้
 เหตุนี้เราทั้งหลายจงอย่าได้ประมาท ในเมตตา
 ภาวนานี้เลย อุตสาหะเจริญเกิด จะได้ประสบอานิสงฆ์
 วิเศษต่าง ๆ ซึ่งว่ามานี้เทอญ.

วิธีเจริญอะสุภ

อนึ่งเมื่อจะเจริญอะสุภ พึงเจริญดังนี้ก็ได้ว่า
 อตถิอิมัสมิงกาเย ของไม่งามปนของปฏิกูลน่า
 เกลี่ยคมีอยู่ในกายนี้ เกสาโลมานะขาทันตา ตะโจ
 คือ ผม ขนเล็บพื้นหนัง มั่งสังนะหารูอัฏฐิอัฏฐิมิณูซึ่ง
 วกักัง คือเนื้อเอ็นกระดูกเยื่อในกระดูกม้าม หะทะ
 ยิงยะกะนังกิโลมะกังปีหะกังปโปฬาสัง คือเนื้อหัวใจ
 ตัมปังผัดไตปอด อันตังอันตะคุณังอุทะริยังกะรีสัง
 คือไส้ใหญ่สายเหนียวไส้รากรัง ปิตตังเสมหังปพโพ
 โลหิตตังเสโทเมโท คือน้ำค่าน้ำเสมหะ น้ำเหลือง

น้ำหนองน้ำเลือดน้ำเหื่อน้ำมันขุ่น อัสสวะสาเกไฟ
 สิงฆานิกาละสีกามุตตัง คือน้ำตาน้ำมันเปลวน้ำลาย
 น้ำมูกน้ำไขข้อน้ำเยี่ยว

ผมหนังงอกอยู่ตามหนังศีรษะ คิ้วข้างขาวข้าง
 ขนหนังงอกอยู่ตามขุมขนทั่วกาย เว้นไว้แต่ฝ่ามือฝ่า
 เท้า เล็บนั้น งอกอยู่ตามปลายมือปลายเท้า ฟันนั้น
 งอกอยู่ตามกระดูกคางข้างบนข้างล่าง สำหรับบด
 เคี้ยวอาหารข่มอยู่ด้วยน้ำลายเป็นนิตย์ หนังนั้นหุ้ม
 ทั่วกายเอาผิวนอกออกเสียแล้วมีสีขาว เหนือมัน มี
 สีแดงเหมือนกระขนเนื้อสัตว์ เหนือมัน รังกระดูก
 โครงกระดูกไว้มีสีขาว กระดูกนั้นเป็นร่างโครงค้ำ
 แขนงอยู่ในกายมีสีขาว เยื่อในกระดูกนั้นมีสีขาว
 เหมือนกระยอดหวายที่เผาไฟอ่อนแล้วใส่ไว้ใน
 กระบอกละมันนั้น เยื่อในขมอมศีรษะนั้น เป็นยาง ๆ
 เหมือนกระเยื่อในหอยจับแข็ง มันนั้น คือแผ่น
 เนื้อมีสีแดง คล้าย ๆ สองแผ่น มีขั้วอันเดียว กัน
 เหมือนกับผลมะม่วงสองผล มีขั้วอันเดียวฉนั้น

อยู่ข้างซ้ายเคียงกับหัวใจ เนื้อหัวใจนั้นมีสีแดง
 สันฐานคั่งดอกบัวตูมตั้งอยู่ท่ามกลางอก ตับนั้น
 คือแผ่นเนื้อสองแผ่น สีแดงคล้ำๆ ตั้งอยู่ข้างขวา
 เคียงกับหัวใจ พังผืดนั้น มีสีขาว เหนียวหนึ่
 กับเนื้อ เอ็นกับเนื้อ กระดูกกับเอ็น ติดกันไว้บ้าง
 ไตนั้น เป็นชิ้นเนื้อสีดำคล้ำเหมือนกะลันโคดำอยู่
 ขายโครงข้างซ้าย ปอดนั้นเป็นแผ่นเนื้อสีแดงคล้ำ
 ขายเป็นแฉกปกเนื้อหัวใจอยู่ท่ามกลางอก ใ้ใหญ่
 นั้นปลายข้างหนึ่งอยู่คอหอย ปลายข้างหนึ่งอยู่ทวาร
 ทบไปทบมามีสีขาว ชุ่มอยู่ด้วยเลือดในท้อง สาย
 เหนียวใ้ใหญ่นั้น มีสีขาว รากนั้น คือของที่กลืน
 กินแล้วสำรอกออกมาเสียฉนั้น กูชนั้น คือของที่
 กินข้งอยู่ในท้องแล้วถ่ายออกมาฉนั้น น้ำฉนั้นม
 สีเขียวคล้ำๆ ที่เป็นฝักตั้งอยู่ท่ามกลางอก ที่ไม่
 เป็นฝักซึมทราบอยู่ในกาย น้ำเสมหะนั้น มีสี
 ขาวคล้ำๆ เปนมวกๆ ติดอยู่กับพังผืดข้างใน น้ำ
 เหลืองน้ำหนองนั้นมอยู่ในที่สระระมีบาดแผลเป็น

ต้น น้ำเลือดคนนั้น มีอยู่ตามขุมในกายแลซึมทราบ
 อยู่ในกาย น้ำเหือนนั้น สร้างนอกตามขุมขนในกาล
 เมื่อร้อนฤกกินของเผ็ด น้ำมันขื่นนั้น มีสีเหลือง
 ติดอยู่กับหนังต่อเนื้อ น้ำตานนั้น ไหลออกจากตาใน
 กาลเมื่อไม่สบาย น้ำมันเปววนั้น เปนเปววอยู่ใน
 พวงเหมือกกับเปววสุกร น้ำลายนั้นใสบ้าง ข้นบ้าง
 นามูกนั้นเหลวบ้าง ข้นบ้าง เปนยวงออกจากนาสิก
 น้ำไขข้อนั้นติดอยู่ตามข้อกระดูก น้ำเยียวนั้น เกรอะ
 ออกจากรากกระดูก

อะยะเมวะกาโย กายประชุมส่วนเปนของปฏิ
 กูลน้ำเกลี้ยคนนั้นและ อุทธังปาทะตะลา เบื้องบน
 แต่พื้นเท้าขึ้นมา อะโทเกสะ มัตถะกา เบื้องต่ำตั้ง
 แต่ปลายผมลงไป ตะจะปะริยันโต มันมีหนังหุ้มอยู่
 ที่สุครอบ ปุโรนानัปปะการัสสะ อะสุจิโน มัน
 เต็มไปด้วยของไม่สะอาดมีประการต่างๆมีผมขนเล็บ
 ฟันหนังเปนต์ัน เซกุกโณปะฏิกุโล แต่ล้วนเป็นของ
 ไม่งามมีกลิ่นเหม็น ปฏิกูลน้ำเกลี้ยคนหมดทั้งสิ้น

อະสุกะ กรรมฐาน }
 สัญญา } นี้เป็นข้าศึกแก่ราคะ ความ

กำหนดยินดีโดยตรง ผู้ใดมาเจริญอะสุกะ เห็นเป็น
 ของไม่งามในกาย เห็นกายเป็นของไม่งามปฏิกูล
 น่าเกลียด จนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่กำหนด
 ยินดี ดับราคะโทสะโมหะเสียได้ ผู้นั้นได้
 ชื่อว่า คัมภิน ซึ่งรสคือพระนฤพานเป็นสุขอย่างยิ่ง
 เหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงได้ตรัสสรรเสริญ กายะ
 คะตาสะติอะสุกะกรรมฐานนี้ ว่าผู้ใดได้เจริญกายะ
 คะตาสะตินี้ ผู้นั้นได้ชื่อว่าบริโภค ซึ่งรสคือพระนฤพาน
 เป็นธรรม มีผู้ตายไม่มีดังนี้ นฤพานนั้นก็ดับราคะ
 โทสะโสหะนั้นเอง เหตุนี้เราทั้งหลายจงอย่าได้
 ประมาทใน กายะกะตาสะตินี้เลย อุตสาห์เจริญเถิด
 จะได้ประสบพบพระนฤพานเป็นสุขอย่างยิ่งเลิศกว่า
 ธรรมหมดทั้งสี่

วิธีเจริญมรรณะสติ

อนึ่งเมื่อจะเจริญมรรณะสติ พึงเจริญดังนี้
ได้ว่า มรรณะ

ธัมโมมหิมะระณังอนตัตโต	{	ชายว่า
ธัมมามหิมะระณังอนตัตตา		หญิงว่า

แปลว่า เรามีความตายเป็นธรรมดา ล่วงความตายไป
ไม่ได้แล้ว ความตายนั้น คือ สิ้นลมหายใจกายแตก
วิญญานดับ

อนึ่งพึงเจริญดังนี้ได้ว่า อะธูวังชีวิตัง ชีวิต
ของเรานั้นไม่ยั่งยืน ธูวังมรรณะ ความตายของเรา
นั้นยั่งยืน อวิสสังมะยามะริตัพพัง เราคงจะตาย
เป็นแน่ มรรณะปะริโยสานังเมชีวิตัง ชีวิต
ของเรามีความตายเป็นที่สุด ชีวิตังเมอะมินิยะตัง
ชีวิตของเรานั้นไม่เที่ยง มรรณะเมนิยะตัง ความ
ตายของเรานั้นเที่ยงแล้ว

อนึ่งพึงเจริญดังนี้ได้ว่า สัพเพสัจจตามะรันตี
จะ สัตว์ตายอยู่เดี๋ยวนี้ก็ดี มะริสุจะมะริสสะเร

ที่ตายดับสูญไปแล้วก็ดี จักตายต่อไปข้างน่าก็ดี
 ตะเทวะหังมะริสสามิ เราก็จะตายดับสูญไปเช่นนั้น
 เหมือนกันนั้นแหละ นัตถิเมเอตถะสังสะโย
 ความสงไสยในความตายนี้ไม่มีแก่เรา เราไม่สงไสย
 ในความตายนี้แล้ว เหตุนี้เราจงเร่งชวนวាយ
 ก่อสร้างบุญกุศล ซึ่งเป็นที่พึ่งของตนเสียให้ได้ทัน
 เปนมีชีวิตรอยุ่ขึ้นเถิด อย่าให้ทันความตายมาถึงเข้า
 ถ้าความตายมาถึงเข้าแล้ว จะเสียที่ที่ใดมาเกิดเป็น
 มนุษย์พบพระพุทธศาสนานี้ทีเดียว

ผู้ใดได้เจริญมรรณะสะติ นึกถึงความตายได้
 เหนจรังจนเกิดความสังเวชได้ ผู้นั้นย่อมไม่เมาใน
 ชีวิตรละอาโลภในชีวิตรเสียได้ เป็นผู้ไม่ประมาทรีบ
 ร้อนปฏิบัติละบาปบำเบ็ญบุญกุศล จำระตนให้เป็น
 ผู้บริสุทธิ์โดยเร็วพลัน เพราะเหตุนี้ พระพุทธเจ้า
 จึงตรัสสรรเสริญมรรณะสะติที่บุคคลเจริญทำให้
 มากนัก ว่ามีผลานิสงฆ์ใหญ่มากนัก นับเข้าใน
 พระนฤพานเป็นธรรมมีผู้ตายไม่มีดังนี้ มรรณะสะติ

มีผลานิสงฆ์มากอย่างนี้ อนึ่งพระพุทธเจ้าก็ตรัสสั่งสอนไว้ ให้คิดถึงความตายให้ได้ทุกวัน ๆ มาในอะภินิหารปัจจุเวก เหตุนี้เราทั้งหลายจงอุส่าห์เจริญมรณะสติ คิดถึงความตายให้เห็นจริงจนเกิดความสังเวชให้ได้ทุก ๆ วันเถิด จะได้ประสบผลานิสงฆ์ทั่วเศศ เป็นเหตุอันไม่ประมาทในการก่อสร้างบุญกุศล ซึ่งเป็นที่พึงของตน.

ที่นึกถึงคุณพระรัตนไตรย แลเจริญเมตตาแลอะสุกแลมรณะสติ ทั้งสออย่างซึ่งว่ามานี้ ท่านกล่าวว่าจะตุนารักษ์ เพราะเป็นธรรมป้องกันปกครองรักษาผู้ท่เจริญนั้น ให้พ้นจากทุกข์โภยอันตรายวิบัติทั้งสิ้นได้ แลเป็นทางสวรรค์แดนฤพานด้วย เหตุนี้เราทั้งหลายจงอุส่าห์เจริญให้ได้ทุกวัน ๆ เถิด อย่าให้ขาดได้เลยจะได้เป็นความดีความชอบอย่างยิ่งของเรา ที่ได้มาเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา
น เทอญ.

วิธีเจริญจตุรารักษ์

วิธีเจริญวิปัสสนา

เมื่อเจ็บไข้ๆ เมื่อจะตาย พึงรักษาศรัทธาไว้ใน
ใจดังนี้ว่า อาตมิกายยัสสะเมสสะโต เมื่อกายของ
เราอาตมิกะวณกระวายอยู่ด้วยทุกขเวทนา จิตตั้ง
อะนาตมรังภาวิสสะติ จิตของเราจักไม่อาตมเดียด
ร้อนไปตามกาย ภูมรายังกาโย กายนั้นจักแตก
วิราคะธัมมังวิญญาณัง วิญญาณจิตผู้รู้แจ้งนั้นมัน
จักดับไปเป็นของไม่เที่ยง เปนทุกข์ไม่ใช่ของเรา
ไม่ใช่เราไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตนซึ่งมันเกิด อะนิจจาสังขา
รา เพราะสังขารคือร่างกายจิตใจนั้นมันไม่เที่ยง เกิด
ขึ้นแล้วแตกดับไปเป็นธรรมดาของมันอย่างนั่นเอง
ตังกุเตตถะลัพพา ความเที่ยงยั่งยืนอยู่นั้นจะพึงได้
มาแต่ไหน ในสังขารคือร่างกายจิตใจเหล่านั้นเล่า
อนึ่งพึงเห็นจริงแจ้งชัดด้วยปัญญาดังนี้ว่า เปลาไม่มี
ใครเกิดไม่มีใครตาย รูป เวทนา สัญญา สังขาร
วิญญาณ จันท์ห้ามันเกิด จันท์ห้ามันแตกไปต่าง

หาก ไม่ใช่ของเราไม่ใช่เราไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน จันท์
 ห้าต่างหากซึ่งมันเกิด เปล่าไม่มีใครเกิดไม่มีใครตาย
 จักขุโสตรมาน ชิวหากายใจ อายะตะณะหกมัน
 เกิดขึ้น อายะตะณะหกมันดับไปต่างหาก ไม่ใช่ของ
 เราไม่ใช่เราไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตนอายะตะณะหกต่างหาก
 ซึ่งมันเกิด เปล่าไม่มีใครเกิดไม่มีใครตาย ดินน้ำ
 ลมไฟลมอากาศวิญญาน ธาตุหกมันเกิดขึ้น ธาตุหก
 มันแตกไปต่างหาก ไม่ใช่ของเราไม่ใช่เราไม่ใช่ตัว
 ไม่ใช่ตน ธาตุหกต่างหากซึ่งมันเกิด เปล่าไม่มีใคร
 เกิดไม่มีใครตาย นามรูปมันเกิดขึ้นนามดับรูปแตกไป
 ต่างหาก ไม่ใช่ของเราไม่ใช่เราไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน นาม
 รูปต่างหากซึ่งมันเกิด อนึ่งเมื่อเกิดก็ไม่ได้เอาอะไร
 มาเมื่อตายก็ไม่ได้เอาอะไรไป เข้าของที่มีวิญญาน
 แลไม่มีวิญญานหมดทั้งสิ้น เป็นของกลางสำหรับ
 แผ่นดิน ไม่ใช่ของใครซึ่งมันเกิด เมื่อพิจารณา
 ด้วยปัญญา เห็นจริงแจ้งชัดอย่างว่ามานี้แล้ว จิต
 ก็ไม่อาคูลเคลื่อนคร่อนไปตามกาย ที่กระวนกระวายอยู่

ด้วยทุกขเวทนา อนึ่งก็ไม่อาจปล่อยพัวพันติดข้องอยู่
 ในเข้าของเหล่านั้นหมดทั้งสิ้น ด้วยความที่เห็นจริง
 แจ่มชัดดังนี้ เมื่อปฏิบัติใจทำได้อย่างนี้ ขณะหนึ่ง
 ครู่หนึ่งนั้นก็ ได้ ชื่อว่าดื่มกินซึ่งรสคือพระ
 นฤพานเป็นธรรมมีผู้ตายไม่มี เป็นอันได้ประสบ
 พระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยน้ำใจ ในขณะหนึ่งนั้น
 ครู่หนึ่งนั้น เพราะพระองค์ทรงตรัสไว้ว่าผู้ใดเห็น
 ธรรมผู้นั้นเห็นเราผู้ตะถาคคตดังนี้ อนึ่งพึงพิจารณา
 ด้วยปัญญาให้เห็นจริงแจ่มชัดดังนี้ว่า รูปร่างอันจะ
 รูปเป็นของทรุดโทรมไม่เที่ยง เกิดขึ้นแล้วแตกทำ
 ลายไป ดังฟองก้อนใหญ่ตั้งขึ้นแล้วแตกละลายเป็น
 น้ำไปฉนั้น เวทนาอันจะ ความสบายแลไม่สบาย
 แลเฉยๆอยู่ทวิปัญญาณรู้แจ้ง มันไม่เที่ยงเกิดขึ้น
 แล้วดับไปดังป้อมน้ำตั้งขึ้นใสๆ แล้วแตกไปโดย
 เร็วฉนั้น สัญญาอันจะ ความสำคัญจำหมายไว้
 มันไม่เที่ยง ปราภฏขึ้นแล้วหายไป ดังพยับแดด
 เข้าใกล้แล้วหายไปหมดไม่ปราภฏฉนั้น สังขาร

อนิจจา ความคิดเป็นเครื่องตกแต่งจิตรที่เป็นบุญ
 แลเป็นบาป มันไม่เที่ยงเกิดขึ้นแล้วดับสูญไป ไม่
 มีแก่นสารอันใดตั้งต้นกล้วยฉนั้น วิญญาณังอะนิจ
 จัง จิตรผู้^{๗๗}แจ้งอารมณ์นั้นไม่เที่ยง เกิดขึ้นหลอก
 ลวงให้สัตว์ลุ่มหลงว่าของเราว่าเราว่าตัวว่าตนแล้ว
 ดับไป ดังมารยาหลอกลวงให้ลุ่มหลงเหมือนกะถื่น
 กลฉนั้น รูปังอะนัตตา รูปเป็นของทรุดโทรมไม่ใช่
 ตัวไม่ใช่ตน เวทนาอะนัตตา สุขทุกข์อุเบกขาเฉยๆ
 ทวิญาณรู้แจ้งไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน สัญญาอะนัตตา
 ความสำคัญจำหมายไว้ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน สังขารา
 อะนัตตา เจตนาเป็นเครื่องตกแต่งจิตร ที่เป็นบุญ
 แลเป็นบาปไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน วิญญาณังอะนัตตา
 จิตรผู้^{๗๗}แจ้งอารมณ์ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน สัพเพสังขารา
 อะนิจจา ธรรมที่ปัจจัยตกแต่งสร้างขึ้น คือรูป
 เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณหมดทั้งสี่นั้น มัน
 ไม่เที่ยงเกิดขึ้นแล้วแปรปรวนแตกดับไป สัพเพ
 ธัมมาอะนัตตา ธรรมทั้งสี่นั้นไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน ไม่

ไซ้สัตว์ไม่ใช่บุคคลไม่ใช่เราไม่ใช่ของเรา เพราะว่า
 ตัวตนสัตว์บุคคลไม่มี มีแต่รูป เวทนา สัญญา
 สังขารวิญญาณเป็นทั่วทุกข์ แลมีทุกข์ดับหมดคือ
 พระนฤพาน แลมีสภาวะธรรมอย่างหนึ่งอย่างหนึ่ง
 ไปต่างหาก ไม่มีใครผู้ใดผู้หนึ่งเมื่อพิจารณาด้วย
 ปัญญาเห็นจริงแจ้งชัดว่า เราเขาสัตว์บุคคลตัวตน
 ไม่มีดังนั้นแล้ว ก็ปล่อยวางเสียได้ ไม่ถือว่าของเรา
 ว่าเราว่าตัวตน ละสลักกายะที่รู้ได้ในขณะหนึ่งครู่หนึ่ง
 นั้นก็คิด ก็ได้ชื่อว่าत्मกีนชงรศคือพระนฤพาน เป็น
 ธรรมมีผู้ตายไม่มี แลได้ประสบพระสัมมาสัมพุทธ
 เจ้าด้วยน้ำใจ ในขณะหนึ่งนั้นครู่หนึ่งนั้น เพราะ
 พระองค์ทรงตรัสไว้ว่า ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นเราผู้
 ตถาคตดังนี้ อนึ่งเมื่อพิจารณาด้วยปัญญาเห็นจริง
 แจ้งชัดว่า เราเขาสัตว์บุคคลตัวตนไม่มีดังนั้นแล้ว
 ใจก็บริสุทธิ์เป็นสุขใหญ่ยิ่ง ทุกข์โทมนัสคับแค้น
 เครื่องร้อนใจก็ดับเสียได้ คุณคือใจบริสุทธิ์ของ
 พระพุทธเจ้า แลคุณพระธรรมที่ดับเพลิงเครื่อง

ร้อนใจได้ แลคุณพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดี คือละกิเลส
เครื่องเศร้าหมองเสียได้ก็ย่อมปรากฏขึ้นในใจของ
ตน เป็นผู้มีความเชื่อความเลื่อมใส หยั่งลงมั่นใน
คุณพระรัตนไตรยเป็นอันได้ถึงสรณะทั้งสามนี้ เป็น
ที่พึ่งของตนด้วยดี ด้วยปัญญาที่มาพิจารณาเห็น ซึ่ง
สภาวะธรรมทั้งสามเป็นอนัตตาตั้งว่ามานี้.

กัมมวิปัสสนานี้มีผลอันยิ่งใหญ่ยิ่งกว่าทาน ศีล
พรหมวิหารภาวนา ย่อมทำผู้ที่เจริญนี้ให้มีสติไม่
หลงทำกาลกิริยา มีสุคติภพคือมนุษย์แลโลกย์
สวรรค์เป็นที่ไปในเบื้องหน้า นีว่าโดยยังไม่บันลุมรรค
ผลทำให้แจ้งซึ่งพระนฤพานถ้าอุปนิสัยมรรคผลมี
ก็ย่อมทำผู้นั้นให้บันลุมรรคผลทำให้แจ้งพระนฤพาน
ได้ ในชาตินี้นั้นเทียว

อนึ่งเมื่อเกิดก็ไม่ได้เอาอะไรมา เมื่อตายก็ไม่
ได้เอาอะไรไป ทรัพย์สมบัติเข้าของเงินทองหมด
ทั้งสิ้น ไม่ใช่ของเราเป็นของกลางสำหรับแผ่นดิน
ตายแล้วทิ้งเสียหมดเอาไปก็ไม่ได้ อย่าหลงมัวเมา

ไปแล้ว แต่ความแก่ความเจ็บความตายนั้นเป็นของ ๆ
เราแท้หนึ่ไม่พ้น เหตุนั้นเราจึงอุสาห์รับเร่งการก่อ
สร้างบุญกุศลซึ่งเป็นที่พึงของตนจงอุสาห์บำเพ็ญศีล
แลเจริญจตุรารักษ์แลวิปัสสนา ซึ่งว่ามานั้นเป็นทาง
สวรรค์แลนฤพานเถิด ดีกว่าประกอบกิจอื่น ๆ ที่ไม่
เป็นประโยชน์แก่ตน เกรียมตัวไว้ทำความตายเถิด
ดีกว่า เพราะเราจะต้องตายเป็นแน่ แต่ไม่รู้ว่เมื่อไร

อนึ่งยากนักที่จะได้เกิดเป็นมนุษย์ เพราะต้อง
ตั้งอยู่ในธรรมของมนุษย์ คือศีลห้าและกุศลกรรม
บท ๑๐ จึงจะได้เกิดมาเป็นมนุษย์ได้ จี๊วตรที่เป็น
มานักก็ได้ด้วยยากยิ่งนัก เพราะอันตรายของจี๊วตร
ทั้งภายในภายนอกกาย มีมากต่าง ๆ กาลที่ได้พึง
ธรรมของสัปรุช คือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ได้
ด้วยยากยิ่งนัก เพราะกาลที่เปลี่ยวว่างอยู่ไม่มีพระ
พุทธเจ้าเกิดขึ้นในโลกยี่ดยาวนานนัก บางคาบบาง
ไสมยจึงจะมีพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นในโลกยี่ สักครั้งสัก
คราวหนึ่ เหตุนั้น เราทั้งหลายพึงอยู่ด้วยความไม่

ประมาทเกิด อย่าให้เสียที่ที่ได้มาเกิดเป็นมนุษย์
พบพระพุทธศาสนานี้เลย

ขอท่านผู้สัปรุขที่^๑ได้รับหนังสือ^๒นี้ไป จงอ่าน
ให้ได้ทุก ๆ วันเกิด เมื่ออ่านจงตรงตามไปให้ได้
ความเห็นจริง เมื่อได้ความเห็นจริงแล้วก็^๓เป็นอันได้
ประสบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยน้ำใจ

อนึ่งก็^๔เป็นอันได้เจริญภาวนามัยกุศล มีผล
ใหญ่เลิศเกิดขึ้นแก่ตนด้วย เพราะทำความเห็นจริง
ให้เกิดขึ้นในจิต^๕นี้ได้ จึงเป็นภาวนามัยกุศลมีผล
เลิศ ถ้ากิจการมีมากไม่มีโอกาสที่จะอ่านแล้ว เมื่อ
จะนอนพึงอ่านเสียก่อนจบหนึ่งแล้วจึงนอน ก็จะได้
เป็นนิพัทธกุศลมีผลเลิศเกิดแก่ตนทุก ๆ วัน เพราะ
ภาวนามัยกุศลนี้^๖พระพุทธเจ้าทรงตรัสสรรเสริญว่ามี
ผลใหญ่ กว่าทานแลศีลในสูตรมีเวลาสูตรเป็นทั่ว
อย่าง เหตุ^๗นั้นควรที่เราทั้งหลาย จะพึงไม่ประมาท
ในภาวนามัยกุศล^๘นี้ อุดำให้เจริญให้ได้ทุก ๆ วันเทอญ.

ปะกิรีระณกะกะถาซึ่งเปนสุภาสัท

ว่าด้วยคนที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสเตือนไว้
มีอยู่ ๔ จำพวก

๑. พวกหนึ่งเป็นอยู่เหมือนกะคนตายเสียแล้ว
พวกนี้อาไศรยคนที่ประมาทปล่อยสติเสีย ไม่คิด
ถึงแก่งถึงเจ็บถึงตายทั้งบุญทั้งกุศลเสียหมด

๒. พวกหนึ่งมีตาดีอยู่เหมือนกะคนตาบอด
เสียแล้ว พวกนี้อาไศรยตาดีอับัญญาที่รู้อจริงเห็นจริง
ไม่มี หลงไปตามสมมุติที่ไม่จริง

๓. พวกหนึ่งมีเงินทองทรัพย์สมบัติมาก ก็
เหมือนกะคนจน พวกนี้อาไศรยอะริยะทรัพย์เจ็ด
มีศรัทธาแลศีลเป็นต้นไม่มีเป็นคนจนในธรรมวินัยนี้

๔. พวกหนึ่งปฏิบัติอยู่ในศาสนานี้ กลับกลายเป็น
เป็นคนนอกศาสนานี้ไปเสียไม่รู้ตัว พวกนี้อาไศรย
ปฏิบัติผิดจากศาสนาคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

เมื่อรู้อยู่อย่างนั้นแล้ว จงปฏิบัติให้ดีเกิดอย่าให้
เหมือนกะคน ๔ จำพวก ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัส
เตือนไว้อย่างว่ามานะเลย จะได้ไม่เสียที่เกิดมา
เป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนานี้

คนโง่คนหลงมัวอยู่ ๔ จำพวก

พวกหนึ่งตัวของตัวไม่รัก ไปหลงรักคนอื่น
มากกว่าตัว นี่ก็เป็นคนโง่คนหลง ไม่รู้ตัวของตัว
เป็นทพงแก่ตัว

พวกหนึ่งสิ่งของที่จะนำไปได้ ไม่ชวนขวนขวายหา
หลงขวนขวายหาแต่ของที่ตายแล้วทั้งเสียหมดเอา
ไปไม่ได้ นี่ก็เป็นคนโง่คนหลง

พวกหนึ่งหาเข้าของที่เอาไปได้แต่ไม่เลือกหา
ขนเอาแต่ของที่ชั่วคือบาปอกุศลติดตน ไปเสวยทุกข์
ภายน่า นี่ก็เป็นคนโง่คนหลง

พวกหนึ่งอยากได้ความสุขสำราญ ทางเตือนๆ
ที่จะเดินไปได้ความสุขมัวอยู่ไม่เดิน หลงไปเดินทาง

รกกลับได้ทุกข์ไม่ได้สุขตามประสงค์ ^{๕๘๘} นึกเป็นคน
โง่คนหลง

ทางเตียน ^๕ นั้น คือ กุศลกรรมบถ ๑๐ กุศล
กรรมบถ ๑๐ ^๕ นั้น คือ บริสุทธกาย ๓ ไม่เบียดเบียน
สัตว์มาสัตว์ที่ ๑ ไม่ฉ้อลักเข้าของ ๆ เขาที่ ๒ ไม่
ประพฤตินิโคตในกามคือ ล่วงประเวณี ภาวน์เมถุน
เสีย ที่ ๓ แลความบริบูรณ์วาจา ๔ คือ พูดจริง
ไม่ปกปิดใครที่ ๑ ไม่พูดส่อเสียดยุยงให้เขาแตกร้าง
ที่ ๒ ไม่พูดหยาบช้าด่าว่าผู้ใดที่ ๓ พูดเป็นประ-
โยชน์เป็นธรรมเป็นวินัยที่ ๔ แลบริสุทธใจ ๓ ไม่
เพ่งมุงเอาของ ๆ ใครที่ ๑ ไม่คิดประทุษร้ายใคร
ที่ ๒ เหนชอบไม่ผิดจากจริงที่ ๓ ^๕ นี้เป็นกุศลกรรม
บถ ๑๐ เป็นทางเตียนไปยังสุคติคือ มนุษย์โลกย์
สวรรค์

ทางรคน ^๕ นั้น คือ อะกุศลกรรมบถ ๑๐ อะกุศล
กรรมบถ ๑๐ ^๕ นั้น คือ ความไม่บริสุทธกาย ๓ ไม่
บริสุทธวาจา ๔ ไม่บริสุทธใจ ๓ ^๕ นี้เป็นอะกุศลกรรม

บท ๑๐ เป็นทางรทไปยังทุคติ คือ อะบาย ๔ เมื่อ
 รุอยู่อย่างนั้นแล้วก็อย่าพึง ปฏิบัติ ให้เหมือน กะคน โง่
 คนหลง ๔ จำพวกอย่างว่ามานั้นเลย จะได้ไม่เสียที่
 ประสบพบพระพุทธศาสนานี้

พึงรู้จักคนดีคนชั่ว

อนึ่งเกิดเป็นคนให้พึงรู้จักคนดีคนชั่ว ถ้าไม่รู้
 จักแล้ว ยากอยู่ที่จะได้สุขกลับจะได้ทุกข์เดือดร้อน
 ภายหลังเสียอีก ด้วยความโง่ที่ไม่รู้จักคนดีคนชั่ว
 นั้นนั้นและ เพราะพระพุทธเจ้าพระองค์ทรงตรัส
 ไว้ว่า เหตุที่จะไปอะบายของสัตว์ที่โง่ไม่รู้จักคนชั่ว
 คนดี มีอยู่ ๔ จำพวก

จำพวก ๑ คนดี ๆ มีคุณควรสรรเสริญ กลับ
 ไปติเตียนเขา

พวก ๑ คนชั่วไม่ดี ควรติเตียน กลับไป
 สรรเสริญเขา

พวก ๑ คนที่มีคุณควรเลื่อมใส ไม่เลื่อมใส

พวก ๑ คนที่มีโทษทุจริตปฏิบัติผิด ไม่ควร
เลื่อมใสไปหลงเลื่อมใส

ทั้งนี้^{๕๕} เพราะเหตุหลงเป็น คน โง่^{๕๖} ไม่รู้จัก คนดี
คนชั่ว จึงจะไม่พ้นจากทุกข์ในอบาย เพราะมา
ประกอบเหตุที่จะไปอบาย ๔ อย่าง ที่พระพุทธเจ้า
ทรงตรัสไว้อย่างวามานี้^{๕๗}

พึงรู้จักที่พึง^{๕๘ ๕๙}

อนึ่งเกิดมาให้พึงรู้จัก^{๖๐ ๖๑} ที่พึง ที่อาไศรยของ ตน
ถ้าไม่รู้จักที่อาไศรยของตนแล้ว ไม่พ้นทุกข์ไม่ได้
สุขเกษมเลย ที่พึงที่อาไศรยของตนนั้นไม่ใช่สิ่งอื่น^{๖๒}
คือ บุญกุศลสุจริตความชอบนั้นเองจำไว้เถิด อย่า
ประมาทเลย จงอุส่าห์ก่อการสร้างบุญกุศลสุจริต
นั้นให้เกิดขึ้นในสันดานของตนเถิดจะได้ความ
สุขพ้นจากทุกข์ไป สมดังความหวังของตน

พึงตั้งตนไว้ชอบ

อนึ่งเกิดเป็นคนให้พึงตั้งตนไว้ชอบ อย่าพึง
ตั้งตนไว้ผิด ถ้าตั้งตนไว้ผิดประพฤติกุศลความชั่ว
อยู่แล้ว ไม่แคล้วจะบาบไปได้ความสุขไม่พ้นจาก
ทุกข์ได้เลย เสียที่ที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระ
พุทธศาสนานี้ทีเดียว ตั้งตนไว้ชอบนั้น คือทำตน
ให้ประกอบด้วยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา
จึงจะได้ความสุข พ้นจากทุกข์สมดังความหวังของ
ตนได้นั้นแหละ

ธรรมของมนุษย์

อนึ่งเกิดมาเป็นมนุษย์ด้วยอำนาจกรรม ของ
มนุษย์ที่ตนได้สร้างสมมาแล้ว ถ้าไม่ตั้งอยู่ในธรรม
ของมนุษย์ได้แล้ว ยากอยู่ที่จะได้เกิดเป็นมนุษย์
อีกในภavn้า ธรรมของมนุษย์นั้นอย่างน้อยก็
ศีลห้า อย่างใหญ่ คือ กุศลกรรมบถ ๑๐ นี้เป็น

ธรรมของมนุษย์แท้จำไว้เถิด จงอุปมาปฏิบัติให้ดี
 ทำให้บริบูรณ์ ในศีลห้าและกุศลกรรมบถ ๑๐ เถิด
 จะได้ มาเกิด เป็นมนุษย์ แลได้ สวรรค์ โลภย์ สวรรค์
 เสวยความสุขเกษมสำราญ

อย่าหลงลมปาก

อนึ่งเกิดเป็นคน เมื่อต้องการสุข ประโยชน์แก่
 ตนแล้วพึงมีสติระวังไว้ให้ดี อย่าหลงไปตามลม
 ปากพูดของคน เพราะว่าลมปากพูดนั้น มันล่อลวง
 ให้ลุ่มหลงเสียคนวุ่นวายไปเขาก็ก๊อมน่าอยู่ ว่าลม
 แดงมันไม่แรงเหมือนลมปากพูด

อย่าหลงสมบัติ

อนึ่ง เมื่อจะ ใคร่พบ พระพุทธเจ้า แล้วจง ตฤก
 ตรองค้นหาของจริงให้ได้เถิด อย่าหลงไปตาม
 สมบัติของโลกย์ที่ไม่จริง ถ้าหลงไปตามสมบัติของ
 โลกย์ที่ไม่จริงแล้ว ไม่ได้พบพระพุทธเจ้าเลย พระ

พุทธเจ้าไม่อยู่ที่ไหน อยู่รู้เห็นซึ่งธรรมเป็นของ
จริงในใจนั่นเอง เพราะพระองค์ทรงตรัสไว้ว่า ผู้ใด
เห็นธรรมของจริง ผู้นั้นเห็นเราผู้ตถาคตดังนี้

อย่าหลงสังขาร

อนึ่งเมื่อปรารถนาจะออกจากทุกข์ทำให้แจ้งซึ่ง
พระนฤพานแล้ว ก็จงทำให้บริบูรณ์ในศีลแลสมาธิ
แลเจริญ วิปัสสนา พิจารณา สังขาร ให้เห็น จริง ตาม
ลักษณะที่ไม่เที่ยงเป็นทุกข์เป็นอนัตตาเถิด ถ้าไม่รู้
เท่าต่อสังขารหลงไปตามสังขารแล้ว ไม่พ้นทุกข์ทำ
ให้แจ้งซึ่งพระนฤพานได้เลย เพราะสังขารเหล่านั้น
มันหลอกหลวงให้ลุ่มหลงอยู่เป็นนิตย์ สัตว์ที่ลุ่มหลง
อยู่เหล่านั้น จึงมีแต่ความรักความขงรู้มร้อนอยู่ด้วย
เพลิงกิเลสเผาอยู่เท่านั้น

ความหลง ๔ อย่าง

อนึ่งความหลงของสัตว์มีอีกสี่อย่าง คือหลงรัก
หลงขง หลงถือตัวถือตน หลงกลัวภัยต่าง ๆ

ความหลงส่ออย่างนี้ คือ ตัวอวิชชา ความหลงที่
ไม่รู้แจ้งเห็นจริงในสังขาร ที่ไม่เที่ยงเป็นทุกข์
เป็นอนัตตา

วิบัติ ๖

อนึ่งวิบัติมีอยู่ ๖ อย่าง คือ วิบัติคติแลวิบัติ
กาล แลวิบัติประเทศ แลวิบัติตระกูล แลวิบัติ
อุปธิ คือ ร่างกาย แลวิบัติที่รู้ความเหินผิด พระ
พุทธเจ้าเกิดขึ้นในโลกย์ แสดงธรรมนำสัตว์ออก
จากทุกข์ได้ไปเกิดเสีย ในอະบาย มีเดียรฉานกำเนิด
เป็นต้น อย่างนี้วิบัติคติมาเกิดในมนุษย์โลกนี้แล้ว
ไม่มีพระพุทธศาสนาเป็นกาลว่างเปล่า พระพุทธ
เจ้าไม่เกิดในโลกย์ โลกย์มีดอย่างนี้วิบัติกาล พระ
พุทธเจ้าเกิดขึ้นในโลกย์แล้ว พระพุทธศาสนาไม่
แผ่ไปในประเทศทั้งสี่ ประเทศในแผ่นดินมีมาก
นัก ประเทศใดที่ไม่มีพระพุทธศาสนา ไปเกิดใน
ประเทศนั้น อย่างนี้วิบัติประเทศ มาเกิดในประเทศ

ทั้งพระพุทฺธศาสนาแล้ว ประเทศนั้นมีตระกูลมาก
ที่เป็นสัมมาทิฐิก็มี ไปเกิดในตระกูลที่เป็นมิฉนาทิฐิ
เสีย อย่างนิวบัตติตระกูล เกิดในตระกูลที่เป็นสัมมา
ทิฐิแล้ว เป็นคนหูหนวกตาบอดเป็นง่อยเป็นเปลี้ย
เป็นบ้าเป็นใบ้เสียจริตไป อย่างนิวบัตติอุปธิ คือ
ร่างกาย เกิดในตระกูลที่เป็นสัมมาทิฐิแล้ว บริบูรณ์
ด้วยอุปธิร่างกายไม่เป็นคนหูหนวกตาบอด ไม่เป็น
ง่อยไม่เป็นเปลี้ย ไม่เป็นบ้า ไม่เป็นใบ้ บริบูรณ์
ด้วยอุปธิร่างกายแล้ว ไปต้องเสพยาคบคนที่เป็น
มิฉนาทิฐิ ก็กลายเป็นมิฉนาทิฐิไปเสีย อย่างนิวบัตติ
ทิฐิเหินผิด เราทั้งหลายพ้นจากวิบัติ ๖ ประการตั้ง
ว่ามานเป็นลาภของเราแล้ว ความเป็นมนุษย์อันเรา
ได้ด้วยดีแล้วเพราะบุญกุศลของเรามี ได้ก่อสร้าง
ไว้ในชาติก่อนแล้ว จึงได้พ้นจากวิบัติ ๖ ประการนี้
ควรเราทั้งหลายจะพึงยังกุศลสุจริต ความชอบที่เป็น
ที่พึงของตน ให้ถึงให้พร้อมบริบูรณ์ด้วยดีเกิด

อนึ่งสมบัติเข้าของเงินทองหมดทั้งสิ้น เป็น
ของกลางสำหรับแผ่นดิน ไม่ใช่ของใครไม่มีผู้ใด

เป็นเจ้าของ ใครคิดได้อย่างนี้ ผู้นั้นคล้ายกับพระ
 โสดา คิดไม่ได้ให้ไปดูที่ป่าช้าเถิด อะไร ๆ ทั้งสิ้น
 เสียหมดเอาไปไม่ได้สูญเปล่า เหลืออยู่แต่กระดูก
 อย่างเดียวเท่านั้น นี่เป็นของแท้จริงจำไว้เถิด เราทั้ง
 หลายเกิดมามีกรรมอย่างเดียวนั้นและเป็นของ ๆ ตัว
 อย่างัวเมาหลงหาบาปกรรมความชั่ว เพราะสมบัติ
 เข้าของเงินทองที่ตายแล้วทั้งเสียเอาไปไม่ได้ แต่
 บาปกรรมความชั่วที่ทำไว้นั้น ย่อมติดตัวไปให้ผลได้
 ทุกข์กายหน้าอย่างนี้ ไม่ดีเลยแก่เราทั้งหลาย เสียที่
 ที่ได้มาเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนานี้ ที่เดียว
 นี้เป็นสุภาสิตสั่งสอนไว้ด้วยกรุณา หวังจะให้ปฏิบัติ
 ให้ได้สุขพ้นจากทุกข์อย่างเดียว พระพุทธศาสนานี้
 หายาก จะได้ประสบด้วยยากยิ่งนัก เหตุนี้เราทั้ง
 หลาย จึงมีสระดี อุดาห์ ก่อสร้างบุญกุศล สุจริต ความ
 ชอบ ซึ่งเป็นที่พึงของตนให้ถึงพร้อมให้บริบูรณ์
 ด้วยดีด้วยความไม่ประมาทเถิด.

จบ จตุรารักษ์ แต่เท่านั้น

♣ หนังสือพิมพ์เล่มนี้
ชื่อว่าธรรมเจดีย์
ทวยชนทั่วทุกหัวช
เป็นกุศลสืบสร้าง

นามมี
ดั่งอ่าง
เชิญอ่าน จำแฮ
ล้างพินบาปโทษ ฯ

♣ พึ่งทำในจิตรไว้
สำหรับเมื่ออวสาน
อารมณ์เนื่องชำนาญ
เป็นที่พึ่งตนได้

นิตยกาล
ป่วยไข้
จนตลอด ตายเฮย
ดั่งนอย่านงน ฯ

ยาวีเศษ

ของทาเกโชคิปปฤษนาไทท์เมืองเขมร

สิทธิการียะ ยาวีเศษขนานนี้ ท่านให้เอาผล
สมอไทย ๕ ผล ลงถ้วย (มะโหมพุทธารายะ)

เมล็ดในสลอด ๗ เมล็ด ลงถ้วย (สังวิธปุ
กะยะปะ)

แห้วหมู ๓ ศีษะ ลงถ้วย (มะอะอะ)

บรเพ็ช ๓ องค์คู่ลี ตัดสามท่อน ลงถ้วย
(อิสวาสุ)

เข้ากำ ๔ ศีษะ ลงถ้วย (ทุสะมะนิ)

ใบคนที่สอ ๓๒ ใบ ลงถ้วย อาการ ๓๒

ยาคำ ๑ บาท

เมื่อแช่ยาทั้งนี้เสกด้วย (เสกชาธรรมมา)

อเสกชาธรรมมา แนวเสกขานา เสกชาธรรมมา)

ยา ๗ สิ่งนี้ให้ทำวันเสาร์ เอาแช่น้ำผึ้งไว้
สิ่งละแห่งทั้ง ๗ สิ่งให้ครบ ๕ คื่น แล้วเอามาตำ

เข้าด้วยกัน น้ำผึ้งที่แช่ยาทั้ง ๖ สิ่งนั้นไม่เอา จง
 เทเสียในลำนํ้าอันไม่โสโครก เอาแต่น้ำผึ้งที่
 แช่ใบคนที่สอไว้เป็นกระสายบดยากิน ๆ เท่าเมล็ด
 พุทธรักษา วันที่ ๑ กินเมล็ด ๑ วันที่ ๒ กิน ๒
 เมล็ด วันที่ ๓ กิน ๓ เมล็ด แล้วหยุดพักดูกำลัง
 ก่อน ถ้ากำลังน้อยถอยลงมา กินแต่วันละเมล็ดไป
 ถ้ากำลังมากกินวันละ ๓ เมล็ดไป จนกว่าจะสิ้น
 กำหนดที่กล่าวไว้นั้น จะสำเร็จความปรารถนาอย่า
 สนเทห์เลย ยาของตาเดโชคิดปฤษาได้ที่เมือง
 เขมร เป็นยาของพระโพธิสัตว์ท่านเขียนใส่ไว้ใน
 แผ่นทอง ไว้เป็นปฤษนาว่า (เข้าก็กลัวติด, ออก
 ก็กลัวติด) ข้าพเจ้าคิดได้ที่ชุมประตุ ก็ได้แผ่น
 ทองท่านแข่งสาบาลไว้เป็นอันมาก ถ้าผู้ใดคิดได้
 แล้วให้บอกกันต่อ ๆ ไปเป็นกุศล ข้าพเจ้าได้รับ
 ประทานมาแล้วโรคก็หายสิ้น บุคคลผู้อื่นกินหายก็
 มีแล้ว ชื่อนายแก้วเป็นโรคหืด นายสังเป็นโรคสีดวง
 ก็หายขาด แลนายมากเป็นโรคมะเร็งก็กินหายสม

ประสงค์ นายคงกินหาหย่อย รวม ๔ คนแล้วโรค
 หายสิ้นทุกคน ถ้าไม่จริงให้ข้าพเจ้าตกระรอกหมก
 ไหม้ในแผ่นดิน เชิญกินไป ๑๕ วันเหินทันตาใน
 ภายจะสบายไปทุกวันนะท่านชา ทั้งกำลังวังชาก็มาก
 ครั้น กินเดือน ๑ เสียก็เพราะเสนาะดี กินเดือน
 ครึ่งคงกะพันชาติรพณ์ไม่เข้า กิน ๒ เดือนตัวเบา
 กิน ๓ เดือนมีปัญญามากกว่าคนทั้งหลาย กิน ๔ เดือน
 สมความปรารถนา.

คำชี้แจง

ทุนยุงพงศ์ ๙ และญาติมิตร เริ่มตั้งทุนเมื่อวัน
ที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๐๕ จำนวน ๑,๐๐๐ บาท มีวัตถุประสงค์ประ-
สงค์ให้เกิดดอกผลบวช ผู้ มีศรัทธาใน พระพุทธศาสนา
หรือร่วมกุศลกับท่านผู้อื่น ซึ่งมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกั
ันจนถึงขณะนี้ (๑ ส.ค.๑๓) มีทุนอยู่ ๔๙๖๙๘.๔๘ บาท
ได้ใช้ดอกผลบวชพระมาแล้ว ๑๓ องค์ สามเณร ๒ องค์

สิ้นปี ๒๕๑๒ ได้รับดอกผลจาก มหามกุฏราชวิทยา
ลัยเป็นเงิน ๔๑๘๔.๖๕ บาท ได้โฆษณาในหนังสือพิมพ์
รายวันหลายฉบับ เป็นใจความดังนี้ “อุปการะบวช
ผู้ยากจน ดอกเบี้ยทุนยุงพงศ์ ๙ และญาติมิตร มีพอ
จะให้ความอุปการะบวชพระภิกษุสามเณรและแม่ชี ให้
อยู่ที่สวนปวิเวการาม ปราจีนบุรี ได้หลายคน ท่าน
ผู้ใดไม่มีพันธะ และศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่าง
จริงจัง โปรดส่งชื่อประวัติโดยละเอียดถึงพระภิกษุपालโก
(สงวน ยุงพงศ์) คณะกุฎิ วัดบวรนิเวศวิหารบาง

ลำพู พระนคร (รับติดต่อกับทางจดหมายเท่านั้น)" มีผู้
 ส่งมา ๒๐ ราย ผู้มาพบจะบวชจริง ๔ รายเตรียมเครื่อง
 อุปสมบทแล้ว ไม่ไปตามนัด๑ราย ไปแล้วหนึ่งกลับ ๑ ราย
 ได้ทำการอุปสมบทที่วัดแก้วพิจิตร จังหวัดปราจีนบุรี
 เมื่อ ๑๖.๑๕ น. ของวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๓ เพียง ๒
 ราย (ตามภาพด้านหน้า) ประจำอยู่ ณ วัดปวิเวการาม

การหาผู้ศรัทธาจากคนจนมีปัญญา ความยุ่งยากมาก
 มายถึงที่เคยตกลงมาแล้วแทบทุกปี ทั้งการอุปสมบทก็
 กระชั้นชิดกับวันเข้าพรรษา ไม่สามารถจะแจ้งให้ท่านผู้
 ร่วมสมทบทุนนี้ไปร่วมอนุโมทนาได้ จึงขออภัยไว้ ณ
 โอกาสนี้ด้วย

ดอกผลที่ได้รับไว้ ๔๑๘๔.๖๕ บาท เมื่อหักค่าใช้จ่าย
 ในการอุปสมบทและค่าพิมพ์หนังสือเล่มนี้แล้ว จะนำ
 สมทบทุนเดิมต่อไป

โดยมีเงินเหลือสมทบทุนเดิมเสมอมา จึงได้ขยาย
 อุปการะบรรพชาสามเณรและแม่ชีเพิ่มขึ้น ก็ยังหาคน
 จริงตรงเป้าหมายไม่ได้ เคยขอความคิดเห็นจากท่านว่า

จะเอาดอกผลนั้นไปร่วมกุศลกับใครที่ไหนดี ก็ไม่ได้รับ
ความความเห็นจากท่านผู้ใดเลย

เหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปตามกฎอนิจจัง เมื่อ
ลงทุนเริ่มแรก เคยได้รับดอกผลร้อยละ ๑๒ ต่อปี เมื่อ
๒ ปี ก่อนก็ลดลงเหลือร้อยละ ๑๐ ต่อปี ในปี ๒๕ ๑๓ น
คณะกรรมการมูลนิธิมหาวิทยาลัย ได้ลดดอก
เบยเหลือร้อยละ ๘ ต่อปี และยังมีหักอะไรหุ้มหุ้มอีก
จึงทำให้ดอกผลทุกประเภทที่บริจาคให้มหาวิทยาลัย ถูกตัด
ทอนลงมาก แต่รายจ่ายของเรามีมากขึ้น การเงินที่รับ
บริจาคก็ลดน้อยลงกว่าแต่ก่อน ๆ

สวน ปวีเวการามได้พึ่งเงินดอกผลส่วนนี้ จึงดำรง
อยู่ได้จะทำให้ลำบากในการดำเนินงานต่อไปอยู่มีน้อย
ข้าพเจ้าขอเสนอว่า ถ้าปีใดมีดอกผลเหลือจ่ายจากการ
อุปสมบทและพิมพ์หนังสือ จะไม่นำเข้าสมทบทุนเดิม
จะขอนำไปบำรุงเลี้ยงพระเณรและผู้ปฏิบัติธรรม ณ สวน
ปวีเวการาม เพื่อประทับปกครองฐานะของสำนักนี้ให้

มั่นคงต่อไป ท่านผู้ใดไม่คัดค้านจะได้ถือปฏิบัติแต่ต้นปี
๒๕๑๔ เป็นต้นไป

รายชื่อท่านผู้บริจาคร่วมสมทบทุน ได้พิมพ์
ประกาศในหนังสือเทศน์วิทย์ พิมพ์แจกเมื่อวันที่ ๒๙
กรกฎาคม ๒๕๑๒ ถึงหมายเลขที่ ๕๑๔

๕๑๕.	นายเชียร ศิวะประทีษฐ์	๒๐ บาท
๕๑๖.	นายประพนธ์ บุญญะมะโหดม์	๔๐ „
๕๑๗.	นายเจริญ พิกุลสด	๑๐๐ „
๕๑๘.	นางหอมหวล สุริยคำ	๒๐๐ „
๕๑๙.	พระภิกษุพ.ทหลวงไพรีพ่ายฤทธิ์	๑๐๐ „
๕๒๐.	ดอกผลเหลือจ่ายสมทบทุนเดิม ๓,๕๒๓	„
๕๒๑.	อาภา เปรมาสวัสดิ์	๑๐๐ „
๕๒๒.	หลวงอนันต์ติราชธน	๒๕ „
๕๒๓.	อาภา เปรมาสวัสดิ์	๓๐๐ „

ต้นเงินทั้งหมดถึง ส.ก. ๒๕๑๓ เงิน ๔๙,๖๙๘.๔๘ บาท

ความเป็นอยู่ของสวนปวิเวการาม

ท้ายหนังสือเทศน์วิทย์ที่ได้พิมพ์แจกเนื่องวันเข้า
ปฐมพรรษา เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๑๒ หน้า ๒๙
ท่านผู้รักสวนปวิเวการาม คงพลอยห่วงวายใจตาม
อาการที่ได้เล่าแจ้งแถลงไว้นั้น และต่อมามีช้านักก็มี
ได้เป็นเช่นนั้น แต่ไม่มีโอกาสจะแถลงไว้ ณ ที่ใด

ความเป็นอยู่ทั้งหลายต้องอาศัยเงินเป็นปัจจัย คุณ
ปรีดา สิริเธียร ไม่พร้อมที่จะจ่ายเงินบำรุงสวนปวิเวกา
รามได้ คณะกรรมการก็ได้ประชุมพิจารณากันใหม่
หลายครั้ง แม้ท่านปาลโกภิกขุจะขอถอนตัวทุกอย่างอย่าง
ผลเสียหายจะเกิดแก่สวนปวิเวการามอย่างมากมาย จึง
ได้ลงมติกันใหม่ว่า ยกที่ดินติดแนวเขตอุบาสิกาที่เป็น
ฝ่ายของพระอยู่แล้ว ขอตั้งเป็นวัดปวิเวการาม เขต
อุบาสิกาและที่ดินธรรมศาลายังเป็นของสงฆ์เสริมวิปัสส-
นามูลนิธิตามเดิม ทั้งสองฝ่ายอยู่ในความอุปถัมภ์ของ
มูลนิธิ

เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๓ ได้รับอนุญาตให้
สร้างวัดได้และวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๑๓ ได้รับอนุญาต
ให้ตั้งเป็นวัดได้ โดยมีพระครูวาทีวรคุณ เจ้าคณะอำ
เภอเมืองปราจีนเป็นเจ้าอาวาส ท่านปาลโกภิกขุเป็นผู้
ช่วยเหลือตามโอกาสจะอำนวย และแล้วก็ดำเนินการ
สร้างอุโบสถยาว ๒๑.๕๐ เมตร รวมทั้งมุขหน้าและ
หลัง (ตัวอุโบสถ ๑๕ เมตร) กว้าง ๗.๒๐ เมตรตามภาพ
ขณะนั้นกำลังขอพระราชทานวิสุงคามสีมาต่อไป

คณะกรรมการได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้วว่า
จำเป็นต้องปฏิบัติเช่นนั้น เพื่อรักษาอุดมคติในการปฏิบัติ
ธรรมอย่างเคยปฏิบัติ จะไม่ทำให้ผู้มีศรัทธาร่วมกุศล
ผิดหวัง ถ้าไม่จัดทำขณะนั้น หากท่านปาลโกภิกขุพลาด
พลั้งตัวยประการใด ๆ คณะกรรมการก็สามารถจะ
ดำเนินการได้แน่นอนจะเกิดการเสียหายอย่างใหญ่หลวง

การหาเงินสร้างอุโบสถเป็นงานหนักมาก เพราะ
พวกเราไม่มีอะไรจะตอบแทนผู้บริจาค นอกจากความ
บริสุทธิ์ใจจะทำเพื่อให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเท่านั้น ผู้มี

ศรัทธาบริจาค rays ละหมื่นบาทมีคุณชบสร สุประดิษฐ์
 ณอยุธยา เจ้าของโรงเรียนดำเนินศึกษา ถนนวิสุทธิ
 กษัตริย์ พระนคร รายที่สองบริจาค ๕๐๐๐ บาท คือ
 คุณเฮียง ไทยอยู่ และอย่างตำรายละ๑บาทก็มี ท่านช่วย
 กันบริจาคก็มีทางจะเป็นอุโบสถได้เร็วขึ้น และเชื่อว่าใน
 ปี ๒๕๑๔ อุโบสถนั้นคงจะรับอุปสมบทได้

ท่านผู้ใดบริจาคตั้งแต่ ๒๕๑๓ บาทขึ้นไป โปรดส่ง
 รูปถ่ายชัดเจน จะติดไว้ที่อุโบสถ ส่วนพระประธานมีผู้
 ใจบุญเสนอให้ ๔ ราย ได้รับรายแรก ท่านคงจะได้ชมวัน
 กรุณผ้าป่าสามัคคีสวนปวิเวการาม

ในพรรษานี้เป็นพรรษาที่๖ ท่านปาลโกภิกขุได้เดิน
 ทางจากวัดบวรนิเวศวิหารเข้าวันที่๑๙กรกฎาคม ๒๕๑๓
 ตามที่ท่านปรารภไว้ว่าจะไปจำพรรษา ณ วัดปวิเวการาม
 การบริจาคร่วมกุศลสร้างอุโบสถ โปรดติดต่อบริจาคที่
 คุณปรีชา แร่เพชร สำนักงานมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยา
 ลัย บางลำพู หรือที่ นางสาวเบญจวรรณ พยุงพงศ์

โรงพิมพ์ ส. พยุงพงศ์ สีพระยาโทร. ๓๒๒๒๒ หรือที่
คุณอาภา เปรมาสวัสดิ์ ท่านจะได้รับอนุโมทนาบัตรทันที

คณะกรรมการขอขอบพระคุณทุกๆท่านที่ได้^{๒๒}อุ้มชู
สวนปวิเวการาม ให้^{๒๓}เป็นอยู่ได้^{๒๔}ด้วยดีจนถึงทุกวันนี้

คณะกรรมการส่งเสริมวิปัสสนามูลนิธิ

ระเบียบการอุปสมบท

จากทุน “พยุ่งพงศ์ ๕ และญาติมิตร”

ตั้งทุนไว้ ณ มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๐๕ (วันอาสาฬหบูชา)

การอุปสมเพื่อหนีหนี้ บวชสักแต่ว่าได้บวช เพราะ
ไม่สามารถจะต่อสู้กับชาวโลกได้ หรือบวชรักษา
ประเพณี ฯลฯ ไม่ตรงความประสงค์ของผู้บริจาค

อยากอุปสมบทเพราะมีศรัทธามาแต่ต้น อยากศึกษา
ธรรมวินัย อยากรู้ความจริงของธรรม หรือเบื่อหน่ายใน
ความเป็นอยู่ของชาวโลกว่ายึดผิด หลงผิด แสวงหา
ผิดจากสภาวะธรรม ต้องการศึกษาศรียัตติธรรมเพื่อนำไป
ปฏิบัติจนสุดความสามารถ แล้วแต่จะได้เพียงใด บวชา
สักจะทิ้งปณิธานไว้ ถ้าเป็นไปได้อย่างนี้ จึงจะตรง
กับความมุ่งหมายของผู้บริจาคตั้งทุนและผู้สมทบทุน

โดยเหตุนี้จึงขอวางระเบียบไว้กว้างๆ เพื่อเป็น
หลักดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. ต้องมีหลักฐานเป็นเอกสารเพียงพอ ให้เชื่อได้ว่า
เป็นผู้บริสุทธิ์ มีใจศรัทธาในพระพุทธศาสนามาก่อน
แล้วเขียนชีวประวัติให้ละเอียดชัดเจนที่สุด แยกเป็น
ข้อๆ ว่ามีเหตุอะไรจงใจให้เกิดศรัทธาจะอุปสมบท

๒. ต้องรู้หนังสือไทยอย่างน้อยสอบประถมปีที่ ๔ ได้
และไม่มีโรคภัยเบียดเบียนเป็นประจำ ไม่มีคคติดตัว
ไม่มีพันธะใด ๆ

๓. จะอุปสมบทฝ่ายธรรมยุต หรือมหานิกาย แล้วแต่
ความพอใจของผู้อุปการะ ณ วัดใดวัดหนึ่ง ต้องไม่น้อย
กว่า๒พรรษาแล้วจำพรรษาที่วัดปวิเวการาม ปราจีนบุรี

๔. เมื่ออุปสมบทแล้ว ต้องศึกษาเล่าเรียนธรรมวินัย
หาโอกาสเข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

๕. สิ่งควรละคือ หมาก บุหรี่ พังวิทย์ ดูโทรภาพ การ
ศึกษาเตร็จฉานวิชา การหยิบเงินทั้งต่อหน้าและลับหลัง

สิ่งที่ควรเจริญ ไม่ขาดการไหว้พระสวดมนต์ตาม
เวลาข้อวัตร และถือการบิณฑบาตเป็นประจำอย่างชีพ
เถื่อเพื่อเอาใจใส่ต่อพุทธบัญญัติอย่างแท้จริง

๖. พิธีอุปสมบท ต้องการความสงบเรียบร้อยมากที่สุด

สุด มีรายจ่ายน้อยที่สุด งบประมาณกำหนดไว้ให้คนละ ๗๐๐ บาทถ้วนเท่านั้น ไว้รองจ่ายซื้อหนังสือธรรมะ และ บัณฑิต ๔ เท่าที่จำเป็นอีก ๒๐๐ บาทต่างหาก (ในระยะ ๒ ปี) เงินสำรองนี้ต้องยื่นขอเป็นหนังสือ จะส่งจ่าย ตาม ความจำเป็น

๗. ถ้ามีใครศรัทธาร่วมกุศลมากกว่างบประมาณที่กำหนดไว้ ให้หาทางแปรสภาพเป็นตัวเงินสมทบทุนเดิม ในนามของภิกษุรูปที่อุปสมบท ถ้าเป็นเงินให้ลงนามผู้ บริจาคสมทบทุนทุกราย

๘. ไม่มีข้อผูกพันว่า จะต้องเป็นโยมอุปฐาก อาจจะ ช่วยเหลือได้บ้างในกิจพระศาสนาเรื่องบัณฑิต ๔ เท่าที่ เห็นว่าจำเป็นจริง ถ้าประเพณีปฏิบัติอยู่ในโอวาท

๙. เป็นสามเณรอยู่แล้ว มีสิทธิ์จะยื่นขอรับการ สงเคราะห์ได้ เว้นแต่คนชราอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ผู้มีฐานะ จะช่วยตนเองได้ หรือบวชมีพันธะอาจไม่รับพิจารณา

๑๐. พระภิกษุที่ได้รับการอุปการะ ถ้าประสงค์จะ เขียนธรรมะที่ได้ศึกษามาแล้ว เพื่อแจกจ่ายธรรมแก่ พุทธศาสนิก เมื่อมีผู้ทรงคุณวุฒิรับรองว่าควรพิมพ์

เผยแพร่ได้ อาจหาทุนรายอื่นช่วยเหลือ

๑๑. เมื่อข้าพเจ้าสิ้นกาละ ขอให้เป็นที่หน้าทของมูลนิธิ
มหาวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้าวัดบวร
นิเวศ บางลำพู หรือส่งเสริมวิปัสสนามูลนิธิเป็นผู้จัด
เป็นเจ้าภาพอุปสมบททุก ๆ ปี

๑๒. องค์การกุศลใดมีวัตถุประสงค์ตรงกัน จะชี้แจง
รายละเอียด ขอแบ่งเงินดอกผลก็ย่อมทำได้

๑๓. ปีใดหาผู้อุปสมบทเป็นพระภิกษุไม่ได้ อาจช่วย
บรรพชาเป็นสามเณร หรือช่วยอุปการะแก่นางชีผู้มุ่ง
ปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังก็ได้

๑๔. ถ้าปรากฏว่าผู้รับอุปการะละเมิดระเบียบการนี้
ไม่ว่าข้อใดข้อหนึ่งจะเลิกอุปการะทันที โดยมีต้องแจ้ง
ให้ทราบ

๑๕. ระเบียบนี้ให้อำนาจผู้จัดการ และผู้ร่วมกุศล
อื่น ๆ แก่ไข เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม เพื่อบรรลุจุด
ประสงค์ดังกล่าวได้

พระภิกษุपालโก

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก

จันทบุรี

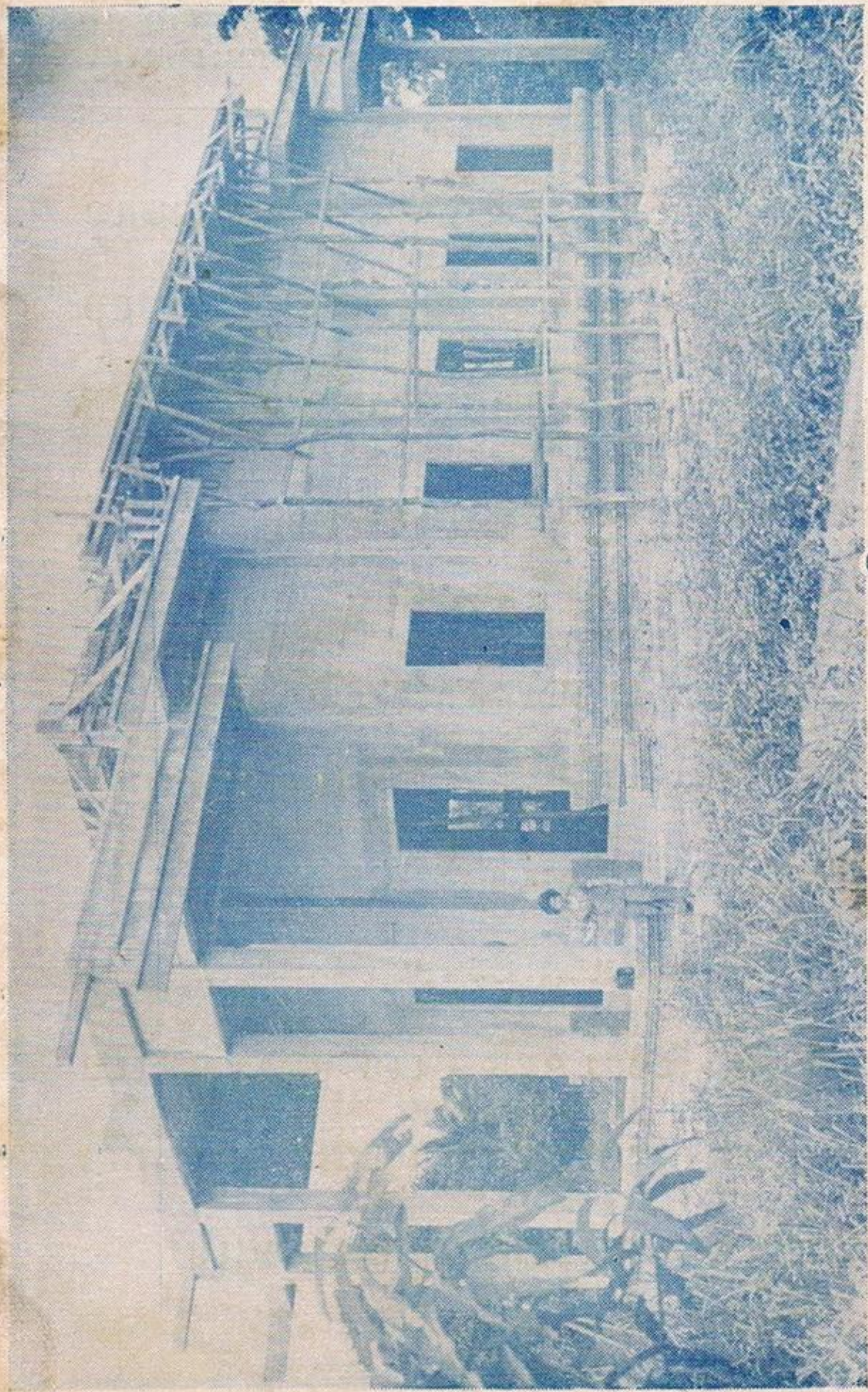

เชิญร่วมสร้างอุโบสถ

ภาพด้านหลังได้เริ่มสร้างแต่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๑๓
เป็นรูปร่างตามภาพ ใช้เวลาประมาณ สาม เดือนเศษ
กว้าง ๗ เมตร ยาว ๒๑.๕๐ เมตร

การเงินยังขาดอีกจำนวนมากท่านผู้ใดมีศรัทธา
จะร่วมกุศลสร้างถาวรวัตถุไว้ในพระพุทธศาสนา ขอ
ได้ โปรดบริจาคที่ นางอาภา เปรมาสวัสดิ์ หรือ
นางสาวเบญจวรรณ พยุงพงศ์ โรงพิมพ์ ส. พยุงพงศ์
หรือ คุณปริษา แร่เพชร มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย
บางลำพู จะออกอนุโมทนาบัตรให้ทันที

ขอขอบคุณล่วงหน้าแก่ญาติ โยมผู้มีความหวังดี
ต่อสำนักปฏิบัติธรรมวัดปวิเวการาม ตำบลโคกไม้ลาย
อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

ถ้าได้เงินจะสร้างให้เสร็จ แล้วผูกพัทธสีมาในปี ๒๕๑๕
ใครอยากบรรพชาอุปสมบทคนแรก เชิญติดต่อได้